

ФИФЫ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ИЕЙ ФЫМЫГЪЭПЦКІУ

КЪБР-М И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ
ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА
И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪР

1924 ГЪЭ ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКІ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

АДЫГЪЭ ПСАМЪЭ

№9 (24.603)

2024 гъэм щышылэм (январым) и 27, щэбэт

Тхъэмахуэм щэ къыдоки

И уасэр зы тумэнш

КЪБР-М И ІЗТАШХЪЭМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ПРЕСС-ІУХУЩІАПІЭМ КЪЫЗЭРИТАМКІЭ

Студентхэм жэрдэмхэр я куэдщ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Ізтауэ щэгъэлъапщ Урысей студентхэм я махуэр. Абы и щытхыкІэ КЪБР-М И Ізташхъэ КІуэ-КІуэ Казбек ехъуэхуаш ди щына-лэм щыпсэу, щеджэ студентхэм. Республикэ унафэщым къыхигъэ-щаш студентхэм пІалэр гъащІэм щыщ Іыхъэшхуэ зэрыщытыр, абы ирихъэлІу цыхум и хъалыр зэры-зэфІуэр, къыпщыл дунейр зэ-рыхъунур зэрыуахуэр.

ІЗТАШХЪЭМ жилаш Къэбэрдей-Балъкъэрим и студентхэм щІэныгъэм, еджэныгъэм, спортым, творчествэм ехъулэныгъэ куэд щызыІэрагъэхъуэ, жылагъуэ гъащІэм жыджэру хэту, про-ект гъэщІэгъуэнхэр къыхалхъэрэ пхагъэкІуэ зэрыщытыр. Абы ипкъ ит-кІэ, унафэщІхэр хъэзырщ абыхэм сы-тым дежи ядэлэпыкуну, я зэчиймрэ Ізагъымрэ зрагъэуахыфын хуэдэу Іэмалхэр къыхузэрагъэпщыну, жэр-дэм, тегушхуэныгъэ, зэфІэкІ ялэ къу-деймэ, утыкушхуэ зэрихъэфынур жилаш Ізташхъэм.

А махуэ дахэм КІуэкІуэ Казбек ял-у-щІаш Къэбэрдей-Балъкъэрим и сту-дентхэм. Къызыхуэса ныбжьыщІэ актылыфІэхэм защыхуигъазэм Із-ташхъэм жилаш: «Мы махуэшхуэм лъабжэ ин илэщ, Урысейм и япэ еджапІэ нэхъыщхъэр къыщызэуахэм епхуэ, ар Москва къэрал универ-ситетраш. Студентхэр гъащІэм щІэ-щыгъуэу къыхыхъэ псори псынщІэу къэзыпхуэатэ ныбжьыщІэхъэ. Араш абыхэм ІуэхууэгъуэщІэхэр къагупсыс-урэ гъащІэм хапщэну щІыщыгугъыр, актылкі, жыджэрагъкі пэлъэшу къыщІалхъытэр.

Къэбэрдей-Балъкъэрим и студент мин бжыгъэм зэчиіфІэ куэд яхэтщ, къызыхуигъэщІар пасэу къагуры-Іуэжрэ щІэныгъэм, егъэджэныгъэм, спортым, творчествэм епха ІэщІа-гъэхэм ехъулэныгъэшхуэхэр щызыІэ-рагъэхъуэ. А псори гүмрэ псэмрэ къабгъэдэкІуэ, актылкі зэрагъэза-хуэу бгъэдохъэри араш къащІеху-лІэр. Сэ сыхуейш иджыри ехъулэны-гъэ куэд фІлэну сынывэхъуэхуэну.

Фэри къыгурулэу, нобэ ди къэра-лыр гугъуэхэ куэд зэрыхэтыр, дунейпсэ зэныкъуэкъум и ныбжэ къызыртри-дзэр, лъэпощхъэпо куэд зэрыри-хъэлІэр. Абы ипкъ иткІэ, фэри фи пІэ-къыдэхуэ жэуаплыныгъэр нэхъ ин хъуаш. Фэраш ди къэралым и къэ-кІуэнур тэмэм хъунымкІэ къалэныщІэ-хэр зыгъэзэщІалхъэр, къэралыгъуэ

зэлузэпэщ дІлэн папщІэ дпэкІэ зи гу-щІэ езыхъэлІэн хуейр.

Фи зэфІэкІым, зэчийм, къарум, жэ-уаплыныгъэм, хэкупсагъэм куэдкІэ елътат дунейпсэ утыкум ди къэра-лым щыуахыну увылІэр. ДпэкІэ дІлэну физикхэм, математикхэм, ин-женерхэм я фыгъэкІэ технологи-е-щІэхэм дакІэщІыхъэнущ, уелбэмэ, япэ дищыфынуш, ди къэралым и лъэ-щэгъыр щІэдгъэбдыр.

Фэ тхыдэмкІэ, литературэмкІэ, нэ-гъуэщІ гуманитар унэтІыныгъэхэмкІэ къыфхэкІуэ егъэджакІуэхэрщ къы-дэкІуэтэй щІэблэр зыхуэдэнур зэ-лътат. Фэ ахэр зэрыгъасэрщ зы-теухуауэ щытынур щІэблэм я псэукІэр, гупсысэкІэр, тхыдэ, псэкупсэ, щэнха-б-зэ лъапІэныгъэхэм хуащІыну пщІэр. Ахэрщ къэралым и лъэр быдэу щы-зыгъэтыр. НобэкІэ нэгъуэщІ еплъы-кІэхэр къытхалхъэну хэту къытпэщІэ-у-ва къэралхэм апхуэдэуш дээрпы-щІэтыфынур. Ди жылагъуэр зэтэзы-кьутэн, ди еплъыкІэхэр, гупсысэкІэр дзэыгъэхъуэжын къарум пэщІэты-фынур фэраш.

Дауи, псом нэхърэ нэхъыщхъэр узыншагъэрщ, къыдэкІуэтэй щІэблэм я узыншагъэр хъумэныр дпэкІэ дІ-лэну дохутыркхэм, физическэ куль-турэмрэ спортымрэ я лъэжакІуэхэм куэд-кІэ елътатщ.

УнафэщІым къыхигъэщаш къэра-лымрэ республикэмрэ къыщызэра-гъэпэщІа Іэмалхэр къагъэсэбэпу щІа-лэгъуалэм щІэныгъэ зрагъэгуэтыну, лъагъуэ пэж къыхахыну, ІэщІагъэлІ

Ізэхэр къахэкІуэ, я щІэныгъэмрэ зэфІэкІымрэ Къэбэрдей-Балъкъэ-рымрэ Урысеймрэ къыхуагъэсэбэ-фу хъуну зэращыгугъыр.

Дэ щІалэгъуалэм зауэжын, я гусысэхэр гъащІэм хапщэн папщІэ, дпэкІэ лъэкІ къэджэнуэкъым, ар Урысейм и Президент Путин Влади-мир иригъэкІуэкІ политикэм и нэ-хъыщхъэщ, - жилаш Ізташхъэм.

Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал уни-верситетым щекІуэкІа зэлушІэм сту-дент 200-м нэблагъэ кырихъэлІаш. Абыхэм яхэтт дзэ Іуэху хэхам щІахэри, щІэныгъэлІ ныбжьыщІэхэри, ехъулэ-ныгъэшхуэхэр зыІэрызыгъэхъахэри, курыт ІэщІагъэ зэзыгъэгуэтыр, тха-кІуэхэри, къэрал, щІыналъэ зэпэуэхэм щытекІуахэри, жылагъуэ лъэжакІуэ-хэри, волонтерхэри, студент самоуп-равленэм нэхъ жыджэру хэтхэри.

Студентхэм я къэпсэлъэныгъэм къыхъэщаш къэрал щІыб политикэм, къэрал кІуэщІ Іуэхуэхэм, социально-эко-номикэ щытыкІэм, Урысейм, рес-публикэм щекІуэкІхэм фІуэ зэрыха-щІыкІыр. Абыхэм упщІэ 30-м щІигъу ираташ Ізташхъэм, езыхэм я еплъы-кІэхэр, гупсысэхэр къагъэлъэгъуаш.

Дзэ Іуэху хэхам хэтэхэми къыдэ-кІуэтэй щІэблэр гъэсэнымкІэ сэбэп хъуну зэрыхъэзырр жалаш, къыщынэ-мышІауэ гъэмахуэ зыгъэлсэхуэуэм школхэм къыщызэрагъэпэщ лагерхэм студент отрядхэр гъэкІуэн зэрыхуейр къыхагъэщаш.

Студентхэм къыхалхъащ волон-терхэр пщІэншэу жылагъуэ транспор-тым кыришэкІуэ игъуэу къызэра-лътэр, республикэпсэ студсовет къызэрагъэпэщын зэрыхуейр. Ди рес-публикэр турист щІыналъэу зэры-щытым ипкъ иткІэ, экологие щэнха-б-зэм зэгъэужын зэрыхуейр къы-халхъащ щІалэгъуалэм, абы папщІэ курыт еджапІэхэм экологие факуль-тативхэр къыщызэуахым сэбэп зэ-рыхъунур жалаш. ЩІалэгъуалэ центр-хэм, абыхэм я мыхъэнэм щытепсэ-лътыхым еплъыкІэ гъэщІэгъуэн куэд утыку кърахъаш студентхэм икІи КІуэ-КІуэ Казбек а псоми хэплъэн зэры-хуейр жилаш.

ЗэлушІэм и кІухым КІуэкІуэ Каз-бек студентхэм иджыри зэ ехъуэ-хъуаш къыхахуэ зыхуеджэ ІэщІа-гъэм ехъулэныгъэхэр къыпкІуэу ирилъжэну, я зэфІэкІыр Къэбэр-дей-Балъкъэрим и зэлузэпэщыны-гъэм къыхуагъэсэбэпыну зэригуа-пэри дыщІигъуаш.

УРЫСЕЙМ И
ПРЕЗИДЕНТ
ХЪХЫНЫГЪЭХЭР
2024, ГЪАТХЭПЭМ И 15-17

Къару зэхэлъкІэ

Къэбэрдей-Балъкъэрим и Жылагъуэ пала-тэм щекІуэкІа зэхыхэм щызэхуэсахэм Іэ шы-традзащ 2024 гъэм гъатхэпэм и 15 - 17-м ди къэралым щекІуэкІуэ президент хэхыны-гъэхэр ди республикэм хабзэм тету къыщызэ-гъэпэщыным хуэгъэза зэгурыІуэныгъэм.

АБЫКІЭ жылагъуэ зэгъуэныгъэхэмрэ хъэры-чэтыщІэу щымыт ІуэхушІапІэхэмрэ къагъэлъэ-гъуаш хэхыныгъэхэр щекІуэкІуэ махуэхэр хаб-зэм тету зэгъэкІуауэ, хуитыныгъэмрэ нахуагъэмрэ щытепщэу къызыгъэпэщынымкІэ, апхуэдэуи а зэманым хыбарегъащІэ ІэнагІэхэм къатхэмрэ Интернетым къралхъэхэмрэ кІэтыпІынымкІэ дэлэпыкыуэгъу нэсу къызырхуыфынумкІэ шэ-сыплэ зэрихъэр.

ЗэлушІэр къызыІуахаш КЪБР-М И Жылагъуэ па-латэм и тхъэмадэ Берд Хъэзрэтэлий.

Нобэ мыбдежым фыщызэхуэтысэсаш, ди къэралым щекІуэкІуэ президент хэхыныгъэхэр хабзэм тету ди республикэм къыщызэгъэпэщы-нымкІэ хъэрычэтыщІэу щымыт ІуэхушІапІэхэри сэбэп зэрыхуыфынум теухуауэ хыбар фэдгъа-щІэу, дэтхэнэми зэгурыІуэныгъэ щхъэхуэ фэтщІы-лІэн папщІэ. Абы ипкъ иту, дэ дыхушІэкъунуш а махуэхэм хэхыныгъэхэм къекІуалІэхэм (зи ныб-жыыр балигъыпІэм иувахэм я деж къыщыщІэ-дзауэ жьы дыдэ хъуахэм я деж щыухуэ) Іэ зэ-рыщалэтыр зэгъэкІуауэ, нахуагъэми хуитыныгъэ-ми тегъэщІауэ, щхъэхуити ди щІыналъэм зэры-щедгъэкІуэкІуэным. ЗэгурыІуэныгъэм зэритымкІэ, хэхыныгъэм щыдикъалэныр цыхухэм я Іуэху еплъыкІэр къагъэлъэгъуэным дыхэмыІэбэу, и зэхэтыкІэ-зэхыхъэкІэр зэлІэзэрыту, хабзэм тету зэредгъэкІуэкІуэным дыхушІэкъунуш, - жилаш Берд Хъэзрэтэлий, зэлушІэм щІэххэм защыхуи-гъазэм.

АдэкІэ зэхыхъэр иригъэкІуэкІаш КЪБР-М И Жылагъуэ палатэм и аппаратым и унафэщІ Дья-ченкэ Аннэ.

Дэ фыкъедгъэблэгъаш, 2024 гъэм и гъатхэ-пэм Президент хэхыныгъэу ди къэралым щекІуэкІуэныр, ди къару зэхэлъэхъуэ, тэмэму къызы-гъэпэщІа хъунымкІэ дызэрызэдэлэжъапхъэм теу-хуа зэгурыІуэныгъэ щхъэхуэхэр фыкызыбгъэ-дакІа ІуэхушІапІэхэмрэ дээрэ зэтщІылІэн папщІэ. «Жылагъуэ штаб» зыфІэтшу къызэдгъэпэщ Іэ-натэм и лъэжыгъэр сыткіи хуиунэтІынуш къэра-лым дежкІэ мыхъэнэ ин дыдэ зІлэ мы Іуэхум щІыплІэхэм зэрызыщыхуагъэхъэзырымрэ езы хэ-хыныгъэхэр хабзэм тету зэрекІуэкІымрэ лъыгъуэ-зэным. ДызыгъэгуфІэщ, а лъэныкыуэмкІэ Іуэху хъэбзэ зэращІафынымкІэ хыбар дагъащІу, хъэрычэтыщІэу щымыт ІэнагІэ зыбжанэм мы зэ-маным зэрызыкытхуагъэзэри. Зи гугъу тщІы Іуэхум теухуа зэгурыІуэныгъэхэр дпэкІэ етщІы-лІэнуш ди республикэм и адреи жылагъуэ зэгъу-хъэныгъэхэми политикэ партхэми, - жилаш абы.

АдэкІэ Дьяченкэ Аннэ, зырызыхъуэ я цІэхэр кыриІуэурэ, утыкум кыришаш къызыхуэсахэм ящышу «Ассамблея народов России» урысейпсэ жылагъуэ-къэрал зэгъуэныгъэм и Къэбэрдей-Балъкъэр къудамэм и унафэщІым и куэдзэ Жэман Мадинэ, «Боевое братство» урысейпсэ зэгъуэныгъэм и щІыналъэ къудамэм и испол-комым и тхъэмадэ Абэнокъуэ Владимир, хъэ-рычэтыщІэу щымыт «Ресурсный центр развития волонтерства (добровольчества)» ІуэхушІапІэм и республикэ къудамэм и унафэщІ Хъэщэ Миланэ, «Экология жизни» щІыналъэ зэхуаку жылагъуэ-щІыуэпсэ зэщІэхъееныгъэм и тхъэмадэм и къуэ-дзэ КІарэ Залинэ, Налшык къалэ округым и жы-лагъуэ зэгъуэныгъэу «Цыхубэхэм я совет» зы-фІащам и пашэ Дыджэш Лидие, «Народный фронт за Россию» урысейпсэ жылагъуэ зэщІэ-хъееныгъэм КЪБР-М щІлэ къудамэм и Ізташхъэ Бакаев Евгений, Урысейм и юристхэм я зэгъуэ-ныгъэм и республикэ ІэнагІэм и унафэщІ Къа-джэрий Людмилэ сымэ.

КЪБР-М И Жылагъуэ палатэм и тхъэмадэ Берд Хъэзрэтэлий утыку къыхахэм зырызыхъуэ ялэ-щІылхъащ щызэхуэса Іуэхум ехъэллауэ Зэгуры-Іуэныгъэ зэрызэращІылам щыхъэт техъуэ тхылъ-хэр.

КЪУМАХУЭ Аслъэн.

КЪБР-м и ИТАШХЪМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ПРЕСС-ЛУЭХУШЛАПЛЭМ КЪЫЗЭРИТАМКЛЭ

Хабзэхъумэхэр бэлэрыгыныуктым

УФ-м Къэрал Клуэцл Луэхуэмклэ и министерствэм и къудамэу Къэбэрдей-Балъкъэрым шыцэм и коллегием и зэхуэсым КЪБР-м и Иташхъ Клуэцл Казбек хэташ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и Унафэщыр ирагъэблэгъащ Къэрал Клуэцл Луэхуэмклэ министерствэм 2023 гъэм зэрылэжъаркъызыщыдауэ къыщипытэжа зэлушцэм. Видеоконференц жыпхъэклэ абы хэташ УФ-м Къэрал Клуэцл Луэхуэмклэ и министерствэм Шцлэпхаджагъэхэр къыщыгъэщынымыклэ и управленэм и унафэщл Монахов Сергей, КЪБР-м и Парламентым и Унафэщым и къуэдзэ Жанатаев Салим, республикэм и хабзэхъумэ Луэхушлалэхэм я унафэщлхэр, министерствэм и лэжъакуэхэр, жылагъуэм и лыклуэхэр.

Хабзэхъумэхэм ирагъэкуэклэ оперативнэ лэжыгъэхэм я флыгъэклэ ялэ ехуэлэныгъэхэр къызыщылауыдауэ, утыкум къыщыпсэлъащ УФ-м Къэрал Клуэцл Луэхуэмклэ и министерствэм и къудамэу КЪБР-м шыцэм и унафэщл Павлов Василий. Абы къыхигъэщаш укыгъэхэр, цыхуым фэбжъэрэ улэгъэрэ шытралхъэ шцлэпхаджагъэхэр, цыхуэхэр хуынцлэныр, абыхэм узрамым щегъэрыклуэныр, ныбжыщлэхэр зыхэпцлэ мыхъуышлагъэхэр нэхъ мащлэ зэрыхуар. Электрон лэмэпсымэхэм епхауэ зэрахъэ шцлэпхаджагъэхэр нэхъ къыщылагъэщыф хуаш, гъуэгум къыщыхуэ гузэвэгъуэхэм хэкуадэхэм я бжыгъэми

хэщлэщ. Министрыр тепсэлъыхъащ 2024 гъэм гулгытэ нэхъыбэ зыхуэщыпхъэ лэныкыуэхэм.

Зэхуэсым къеблэгъахэм захуигъазуэ, Клуэцл Казбек министерствэм и лэжъакуэхэм аргуэрэ флыщлэ яхуишцлэ жэуаплыныгъэ яхэлъу лэнатлэм зэрыбгъэдэтым щхъэклэ, министерствэм и флыгъэщ цыху куэд шызэхуэс махуэшхуэхэр мамыру зэрэкуэклэри, хамэ къэралхэм цыхуэхэм я гупсысклэр къагъэутхуэн папщлэ ялэклэ къышчамыгъанэ зэман гугъум республикэм и жылагъуэ гъащлэр арззы укыишлэ зэ-

рызэплэзэрытри. Республикэм и Унафэщым къыхигъэщаш абы щхъэклэ лэжыгъэр къэбгъэтлэсхъэ зэрымыхуунур, наркотикхэр зыщэ-къэзыщэхуэм япэщлэтын зэрыхуейр, ныбжыщлэхэм уахуэбэлэрыгыныклэ лэмал зэрымылэр, компьютер лэмэпсымэхэр къагъэсэблэпурэ лей зэрыхъэхэм цыхуэхэм зыкърамыгъэгъэпцлэн папщлэ, набдзэгубдзаплъэу ядэлэжъэн зэрыхуейр.

Хабзэхъумэ Луэхушлалэхэм я лэжыгъэр зытегъэпсыхъа къудамэхэм язщэ экономикэр къызыхуэтыншэу зеклуэ-

нымрэ коррупцэм (лулхъэ къеыхын-тынымрэ къэрал мылкъум хэлэбэнымрэ) пэщлэтынмыр. «Бюджет мылкъур зытхъэкхуэм тклиуэ япэщлэтын хуейш, псом хуэмдыу Президентым и унафэклэ лэапкэ проектхэмрэ жылагъуэ программэхэмрэ папщлэ къауттыпщ ахъшэм хэлэбэхэм. 2023 гъэм гъуэгум теклуэдахэр нэхъ мащлэу шытми, апхуэдэ къэкхуэащлэхэм я бжыгъэм хэгъэщыныр Къэрал Клуэцл Луэхуэмклэ министерствэм и къалэн нэхъыщхъэу къонэ», - къыхигъэщаш Клуэцл Казбек. Унафэщыр щхъэхуэу къытэувылащ зи чэзур къэблагъэ президент хэыныгъэхэм шцлэпхаджагъэ къышчымыгъэхуэным хуэсакъын зэрыхуейм, къэралыр дяпэклэ зэрыпсэунур абы зэрелытам. «Хэпылэхэм хабзэр зытетыпхъэ мардэм тегу шызэгъэкуэныр къалэн пажэхэм язщ», - жиалщ Клуэцл Казбек.

Зэлушцэм и лэжыгъэр къызыщылауэжыкларэ, республикэм и Унафэщым жиалщ зэхуэсым зи цлэ къыщырауа къалэнхэр гъэзэщлэ хуэн папщлэ, шынальэм унафэр шызызыхъэ къудамэ псоридэлэжъэн зэрыхуейр. «Шэч къытесхъэркъым КЪБР-м и хабзэхъумэ Луэхушлалэхэм я лэжъакуэхэр, къатехуэ жэуаплыныгъэр кууэу зэрызыхашцлэм къыхэклыу, шцлэпхаджагъэхэр къэмыгъэхуэным аужэ дяпэкли зэритыным, ди шыналгъэм цыхуэхэр мамыру, къызыхуэтыншэу шыпсэуным къарууэ ялэр зэрырахъэлэнум».

Лэныкыуитми я сэбэпщ

Тэтэрстан Республикэм и вице-премьер Шайхразиев Василий зи пашэ къулыкыушцлэ гуп лэжыгъэ Луэхуэклэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм къэклуащ. КЪБР-м и Иташхъ Клуэцл Казбек хуэзаш

лыклуэхэм я пашэм икли ди шыналгъэхэр зэрыздэлэжъэным тепсэлъыхъащ.

«Къэбэрдей-Балъкъэрымрэ Тэтэрстанымрэ куэд шцлауэ зэпышлэщ ныбжэгугъэ, шцн-

хабзэ, сату-экономикэ унэтлыныгъэхэмклэ. Тэтэрстан Республикэм и Иташхъ Минниханов Рустам къэрал, политикэ лэжъакуэ ахыргэманхэм ящыщ зыщ, дэ абы сыт шыгъуи дыпышлэуэ дыдолажъэ федеральнэ Луэхуэхэр зэгъусэу зэфыдох.

Къапщтэмэ, иджырей Тэтэрстаныр Урысей Федерациэм и хэгъэгхуэм ящыщ жыджэру зызыужхъэм хабжэ, дэри зэгъусэу дызэлэжъын куэд зи зэхуаку дэлъщ. Егъэджэныгъэ, узыншагъэр хуэмэн, спорт, туризм, мэкъумэш лэнатлэхэмклэ дызэдэлэпыкыуным лэныкыуитми ди фейдэ къыпэкуэнуш.

А псом къышчынымышцлауэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм тэтэру минрэ ныкыуэм шцлгъу шопсэу, шцнхабзэ центр шолажъэ. Тэтэр лэапкъым и хабзэр, шцнхабзэр хуэмэным ехъэллэ зэлушцлэхэр къызыригъэпэщ, адрей лэапкэ зэгхъэныгъэхэм къэрал Луэхушлалэхэм ядэлажъэу апхуэдэщ центр», - шетх Клуэцл Казбек и телеграм-каналым.

Унафэщлэхэм я зэлушцлэр иуха нэужэ, республикэ Иташхъэм къулыкыушлалэхэм къалэн ящишлэщ дызыхуэклэу илэсхэм Къэбэрдей-Балъкъэрымрэ Тэтэрстанымрэ зэрыздэлэжъэну программэр яубзыхуу.

Къэрал мылкъум къыпэклэу хэхъуэр

КЪБР-м и Иташхъ Клуэцл Казбек лэжыгъэ Луэхуэклэ хуэзаш республикэм шчымыр мылкъу Луэхуэмклэ и министр Тэху Аслъэн. Зэлушцлэм шытепсэлъыхъащ лэнатлэр 2023 гъэм зэрылэжъамрэ къэклуэну лээхъэнэм я мурадхэмрэ.

И гугъу ящлэщ Къэбэрдей-Балъкъэрым и къэрал мылкъур флэгъ пылгу къэгъэсэбэпынымклэ ирагъэкуэклэ Луэхуэхэм къыркуахэм, республикэм Шцлэпхаджагъэхэр Луэхуэмклэ и министерствэм и унафэм шцлэ лэнатлэхэм шыналгъэм и бюджетым къыхуахъа хэхъуэм.

Апхуэдэу блэклэ илэсым и хэхъуэр сом мелуани 108,6-рэ мэхъу, зыхуагъэувыжауэ шытар сом мелуан 92-рэт. Къэрал мылкъур приватизацэ шыным къыпэклэу хэхъуэмкли зыужыныгъэ хъарзынэхэр ялэщ, зи гугъу ящлэ лээхъэнэм ар

сом мелуан 292,8-рэ мэхъу. Къапщтэмэ, 2023 гъэр къызыщлэпкъуэжмэ, КЪБР-м Шцлэпхаджагъэхэр Луэхуэмклэ и министерствэм республикэ бюджетым къыхуишхъащ сом мелуан 416-рэ.

Къэралым и лыхъэ зыхэлъ хозайствэ зэгхъэныгъэхэр мылкъуншэ мыхъунымыклэ, абыхэм я финанс Луэхуэхэр зэплэзэрыт шынымыклэ лэжыгъэшхуэ ирагъэкуэклэщ. Къэрал, муниципальнэ мылкъухэр егъэфлэкуэным хуэунэтлауэ Урысейм и ФАС-м и чэнджэщклэ предприятиехэм я лэжыгъэм зэхуэаклыныгъэхэр халхъэ.

Зэлушцлэм къышлалэщ акционер зэгхъэныгъэхэм, къэрал предприятиехэм мы зэманым я финанс шытыклэм, инвестицэ проектхэр къагъэсэблэпурэ ямыгъэлэпхуэ мылкъухэм фейдэ къызырырагъэщыну лэмалхэм.

Зэхъуэклыныгъэ зыхалхъа унафэхэр

КЪБР-м и Правительствэм и Унафэщл Мусуков Алий иргэкуэклэщ Луэхуэуэ щхъэхуэхэм шыхэплэа зи чэзу зэлушцлэ.

Псоми япэу къащаш «КЪБР-м терроризмхэмрэ экстремизмхэмрэ шыпэщлэтынмыклэ и къэрал программэм зэхъуэклыныгъэхэр хэлхъэным теухуауэ» КЪБР-м и Правительствэм и унафэм и проект. Ар игъэбелджылащ Правительствэм и Унафэщым и къуэдзэ, министр Къуэшырокъуэ Залым. Проектыр теушхъащ КЪБР-м и къэрал программэхэр Правительствэм 2023 гъэм жэпуэгъуэм и 4-м къишца унафэм теухуэ шытыным.

КЪБР-м экономикэ зыужыныгъэмклэ и министр Рахаев Борис тепсэлъыхъащ республикэм и Правительствэмрэ фадэр, тутыныр зэрызэрагъэкуэклым клэтыплъ федеральнэ къулыкыуэрэ зэрыздэлэжъэнымклэ зэраухылэ зэгурлуэныгъэм.

Зэлушцлэм къышашаш лэмалыншагъэклэ Херсон шыналгъэр зыбгынэу ди республикэм шыпсэуну къэклуахэм псэуплэ зэрагъэпэщын папщлэ сертификатклэ мылкъу яхуэхынымыр унэ къащэхун папщлэ зэ етыгъуэу лэрагъэхъэну ахъшэрэ теухуа проект щхъэхуэ. КЪБР-м и Правительствэм игъэхъэзыра проектыр къыхилхъащ КЪБР-м ухуэныгъэмрэ псэуплэ-коммунальнэ хозайствэмклэ и министр Бэрбэч Алим. Херсон къылэпхуэклэхэм зэрадэлэпыкыуны мылкъур «Шчыналгъэхэм зегъэужынымыклэ фонд» компание республикэм къыхуиуттыпшынуш.

Министрым и гугъу ишлэщ фэтэр куэду зэхэт унэхэр зехъэнымыр зыхуей хуэгъэзэнымыр теухуа проект щхъэхуэми. Кхъахъ хуауэ къызыралытам къыхэклыу программэм хагъэклащ фэтэр куэду зэхэт зы унэхэр хабзэм къемизэгъуу зэраухуэм къыхэклыу къызэтрагъэуыла унипллрэ.

Фэтэр куэду зэхэт унэхэр зехъэнымыклэ шыналгъэ программэм хагъэхъащ зи ухуэныгъэр ирагъэжъэжа уни 187-рэ. 2023 гъэм зи унэ шчыбхэр зехъэн хуейхэм хабжащ Налшык, Лениным и цлэр зезыхъэ узрамым тет унэ №39-мрэ Кларашэм и цлэр зезыхъэм тет унэ №20 А-мрэ, - къыхигъэщаш Бэрбэчым.

Министрыр щхъэхуэу тепсэлъыхъащ КЪБР-м «Иджырей къалэ шытыклэ къышчыгъэпэщын», «КЪБР-м и цыхуэхэр псэуплэклэ къызыгъэпэщын» къэрал программэхэм я паспортхэр гъэхъэзырыным.

КЪБР-м узыншагъэр хуэмэнымклэ и министр Къалэбатэ Рустам зэлушцлэм къышчыпсэлъащ республикэм узыншагъэр хуэмэнымклэ и Луэхушлалэ щхъэхуэхэм я флэщыгъэхэр зэрахъуэжыным, я къалэнхэм къазэрыхэхуэным ипкэ итклэ Правительствэм игъэхъэзыра проектым теухуауэ. Налшык шылэ кардиологиэ диспансерыр къалэ клиникэ сымаджэщ №1-м хагъэхъэжынуш. Министрым къызырыхигъэщамклэ, иджырей технологиэхэр къышчыгъэсэблэ центрыр зэплэщ хуэмэ, цыхуэхэм иратыну медицинэ Луэхуэхэбзэхэри нэхъыфл хуунуш.

КЪБР-м лэжыгъэмрэ цыхуэхэм псэуныгъэклэ защлэгъэ-кыуэнымыклэ и министр Асанов Алим зэлушцлэм шытепсэлъыхъащ КЪБР-м и цыхуэхэм ядэлэпыкыуным теухуа проекттым.

КЪБР-м шлалэгъуалэм я Луэхуэхэмклэ и министр Лу Азэмэт тепсэлъыхъащ лэнатлэм зегъэужынымыклэ шылэ программэм папщлэ республикэм и бюджетым шыщ мылкъу муниципалитетхэм тегуэшэным хухъа проектым. Абы тегуэ шлалэгъуалэ центрхэр къызылауахуныш, Луэхуэуэ щхъэхуэхэри ирагъэкуэклуныш.

ГУГЪУЭТ Заремэ.

Ди пщэдейр зэлъытахэр

Къэбэрдей-Балъкъэр Республнкэм щэнхэбзэмкIэ и министр Къумахуэ Мухъэдинрэ УФ-м и Къэрал Думэм и депутат Геккиев Зауррэ Къэзэнокъуэ Жэбагы и цIэр зезыхъэ ГъуазджэхэмкIэ сабий еджапIэ №2-мрэ Сурэт щынымкIэ сабий еджапIэмрэ иджыблагъэ щылаш.

ХъэщIэхэм я гъусэу еджапIэхэм кIуаш Налшык къалэм щыпIэ унафэр шыгъэкIуэнымкIэ и IэнапIэм и унафэщI Ахъуэхуэ Таймуразрэ абы и къуэдзэ Атмурзаевэ Земфирэрэ.

Ахъуэхуэ Таймураз къызэрыхигъэщамкIэ, мы еджапIэм къокIуалIэ икIи ябгъэдэлъ эфIэкир шыагъахъуэ зи ныбжьыр илгъэситхум щегъэжьауэ илгъэ пщыкIуийм нэс сабий 650-рэ нэблагъэм. ЕджапIэм и лэжыгъэр унэтIыныгъэ зыбжангIэ зэщхъэщыхауэ ирегъэкIуэ. Егъэджэныгъэ лэжыгъэр тецIыкIуэ сурэт щыным, къафэм, уэрэд жылIынырэ мактамэ IэмпысIэмэхэм еуэнырэ, театр утыку итыкIэм, гъуазджэм епха гъэдзэ IэцIагъэ зэмилIэужыгъуэхэм, эстетикэ гъэсэнгъэм, нэгъуэщIэхэм. ЕджапIэм и гъэсэнущыта куэдм сурэт щынымрэ мактамэ IэцIагъэрэ цIэныгъэрэ зрагъэгъуэатш, щыпIэ зэхуэмидэхэм шолажьэ.

ЕджапIэм и унафэщI Къуныжы Хъэлиштэ зыжиламкIэ, ар щауар 1993 гъэрщ, илгъэ 30 иркъуаш. «Сабийхэм я эфIэкир шыагъэужь еджапIэ къалащхъэм дэтIн зырухуейм ехъэлIа жэрдэмэр япэу къыхъэзлIауэ щытар философия цIэныгъэхэмкIэ доктор, профессор, егъэджэныгъэ-гъэсэнгъэ IэнапIэхэм гупсысэщIэ куэд къыхъэзлIауэ Хъурей Феликсш. ЯпэщIыкIэ еджапIэр абы къызэригъэпэщIауэ щыта «Авторей университет» жыхуиIэм и зы къудамэр щыташ. ИужькIэ ар КъБР-м Егъэджэныгъэрэ цIэныгъэмкIэ и министрствэм и жьауэм щIуауаш. Нобэр къыздэсми а къулыкIуэщIапIэм и нэлэ къыттетш. Едгъэлину къыщIэкинымкIэ ди лэжыгъэр

гъэр къалэдэхэм гунэс ящоху жытIэмэ, сыт щхъэкIэ жылIэмэ я сабийхэр куэд къыдашэлIэ, зэ зы бын пажэ къэзышам, къыкIэлъыкIуэхэр дзыхъ къытхуашI. ЩIэупщIэр зэрыкуэдм къыхъэкIэ, ди еджапIэм и зы къудамэ Хъэсэней къуажэм къыщыцIэутхуэ хъарзыну мэлэжъэ. Сыт хуэдэ Iуэхури екIуу эфIэкиа хъун папIэ, IэцIагъэрылажъэм бгъэдэлъын хуей есэныгъэхэм къыщынэмыщIауэ, фащи щыгъын хуейш. Ди еджапIэр къызэрызэрагъэпэщIэ нобэр къыздэсым зэрагъэпэщIэ. ЗэрыжаIэщи, утыку зэрихъэр лъапэщи, къызэрихъэр лъапэщи. Ди лэжыгъэм дзышIэжъуэлс щытIэр игъуэатш, адэки къыхъэгъэхуэну дыщогугъ», — жиIаш Къуныжы.

Къумахуэ Мухъэдин еджапIэм и лэжыгъэхэм ирагъэкIуэ лэжыгъэ купщIафIэм щхъэкIэ фIыщIэ яхуищIащ, ар зэрыIэмалыншэр, цIэблэр дахагъэм цIэпIыкIын зэрыхуейр и псалъэм къыхигъэщIащ. ЕджапIэр илгъэ 30 зэрырикууэм, цIэблэр гъэсэным хэлъхъэныгъэ хуащIам папIэ, къулыкIуэщIэхэм абы и лэжыгъэхэм фIыщIэ гуапэ тхылъхэр ираташ.

Адэки Къумахуэ Мухъэдин, Геккиев Заур, Ахъуэхуэ Таймураз

сымэ Сурэт щынымкIэ сабий еджапIэм кIуаш. Абыхэм къалушIащ IуэхушIапIэм и унафэщI Зэхуэхуэ Валерэ икIи еджапIэр зэгъэпэщыным хуэгъэзэ лэжыгъэхэр зэрызэфIэкир жиIаш, сабийхэм абы щеджэн зэрыщIадзэжамкIэ ялэ гуфIэгъуэр дагуэшыну къызэрыкIуамкIэ гуапэу хъэщIэхэм ехъуэхуаш. «Пэжыр жытIэмэ, лэжыгъэхэр деджэми, мыбы къекIуалIэ дэтхэнэми ар и унапIэу фIэкиа къылъытэргъым — махуэм и нэхъыбэр цагъакIуэр мыбдежш. Абы къыхъэкIэ, ди Iэмал мащIэхэмкIэ къалэдэхэм я мызакъуэу, хамэ жылэхэм къикIэхэм фIыуэ ялгъэуа еджапIэр зэрызэрагъэпэщIауэ псори щыгуфIыкIащ. Ди IуэхушIапIэр зэрауэхуэр илгъэ 60-м нэблагъаш, зэрыгурылуэгъуэщи, абы мащIэхэм къекIуэлIар, иужькIэ къэралышхуэм лэжыгъэхэр цызэбгыкIами, пэублэ цIэныгъэ ди деж цызэзэгъуэтар шэ бжыгъэкIэ къыпхуэлъытэнущ. ЕджапIэр зэрагъэпэщыным хуэлхуэщIэхэр цызэфIэкир хуейр 2024 гъэм и дыгъэгъазэ мазэрш. Ауэ къэрал бюджетым къыхъэкIуэ къытхуаутипIа милькумрэ КъБР-м и Iэащхъэ КIуэкIуэ Казбекрэ я фIыгъэкIэ, лэжыгъэхэр нэхъ цIэгъэхуэбжъа хуащ, дэри нэхъ пасэу къы-

зэлутхыащ. НобэкIэ ди еджапIэм сабий 380-рэ щIэсш. А бжыгъэр нэхъыбэ тхуэщIыну къыщIэкинт, пэш нэхъыбэ диламэ», — жиIаш Зэхуэхуэ Валерэ.

Ди лэжыгъэрэ гуащIэкиа къэрал псом щыцIэрыуэ еджапIтыр «Щэнхэбзэ» къэрал программэм и фIыгъэкIэ зэрагъэпэщыжаш. Апхуэдэу тIуми я бжыгъэр дэпкъхэмрэ зэрагъэубыдыжаш, пэшхэм илгъапхъэгъуэ лъэгу шахэр ирахыжри, ламинат иралъхъаш, пIащхъэ щIэуэлIэхэр зэрахъуэкIащ. Программэм къызэригъэууым тету, утыкухуэр зэрагъэпэщыжаш, ар зыхуэныкIуэ уэдыгъэхэмкIэ, мактамэ IэмпысIэмэхэмкIэ, IуэхуэхэмкIэ, техникэхэмкIэ зыхуей хуагъэзаш. Абы къыщынэмыщIауэ, къэфалIэ пэшхэр гъуджэкIэ къращыкIащ. Къыхъэгъэщын хуейш IуэхушIапIэхэм я уналъащIэхэри къызэрагъэщIэрэщIэжар, зыхуэныкIуэ IэмпысIэмэхэмкIэ къызэрызэрагъэпэщар.

ХъэщIэхэм еджапIэм щекIуэки лэжыгъэм зыцагъэгъуэзаш: абыхэм ирагъэлъэгъуаш сабийхэм я IэдакъэщIэкир, егъэджакуэхэмрэ гъэсакIуэхэмрэ зыпэрыт IэнапIэр зэтеубла, ипэкиа гъэкIуэа хъун папIэ зэрылажъэ методикэ пIанэпэхэр, тепсэлъхъащ къагъуэт хэкипIэхэм, Iуэхум халъхъэ Iэмалхэм. КъулыкIуэщIэхэм ялгъэгъуэр ягу ирихъаш, сыт цыгъуи дэлэпыкъуныгъэкIэ къащыгугъэ зэрыхуэнури къыхагъэщаш. Къумахуэ Мухъэдин зэрыжиламкIэ, сабийм и зэфIэкир бгъэдэлъ сэнущыгъэмрэ теухуауэ и унафэ щIэт къулыкIуэщIэхэм лъэкI къыгъэнэнукъым, зэрыхуэкиа еджапIэм цIэгъэкъуэн хуэхуэнуш. «Ди пщэдейр зэлъытэ ди цIэблэрэ, абыхэм я къэхуым зезыгъэужь Iэмалхэм зедгъэубгъун икIи зедгъэужьын щхъэки тхуэщIэкиа къэдгъэнэнукъым», — жиIаш бидэу Къумахуэ Мухъэдин.

Ахъуэхуэ Таймурази илгъэгъуам зэригъэгъуэхуэр къыхъэу къалэм щэнхэбзэм епха лэжыгъэр зэрыщIыгъэхуэбжыжнур, абы и лэжыгъэхэр сабийхэм Iэмалрэ гъуэгурэ къахуэзэгъэпэщ Iуэхуэхэр куэд зэрашIынур жиIаш. Министрыр къалэ тхэмадэм къилэта гупсысэхэм цIэх иужь ихъэну къыхуриджаш.

ШУРДЫМ Динэ.

Мы махуэхэм

Щышылэм и 27, щэбэ

♦ **Нацизмэм ихъахэм я фэеплтым и дунейпсо махуэщ**

♦ **Урысейм и Дзэ щыхъым и махуэщ**

♦ **1941 гъэм** «КъБР-м щыхъ зилэ и дохутыр» цIэ лъапIэр ягъэуащ.

♦ **1968 гъэм** Налшык Музыкэ театр къыщызэлъахаш.

♦ **1940 гъэм** къалъхуаш къэрал, жылагъуэ лэжыгъэм, Социалист Лэжыгъэм и ЛIы-хуэжы **Хъэгъэжэ Джонсон**.

♦ **1947 гъэм** къалъхуаш композитор, КъБР-м гъуазджэхэмкIэ щыхъ зилэ и лэжыгъуэ **Жырыкэ Заур**.

♦ **1951 гъэм** къалъхуаш КъБР-м щыхъ зилэ и юрист **Чэт Юрэ**.

♦ **1952 гъэм** къалъхуаш КъБР-м гъуазджэхэмкIэ щыхъ зилэ и лэжыгъуэ **Бэрэ-гъун Руслан**.

Дунейм и щытыкIэнур

«pogoda.yandex.ru сайтым зэритымкIэ, Налшык уэс къыщесынуш. Щылэр махуэм 1 градус, жэщым градуси 2 - 1 щыхъунош.

Щышылэм и 28, тхэмахуэ

♦ **Цыхум теухуа щэхур хэлъушIу мыщIыным и дунейпсо махуэщ**

♦ **1928 гъэм** къалъхуаш къэ-факIуэ цIэрылуэ, УФ-м щыхъ зилэ и артист, КъБР-м и цыхубэ артисткэ **Шэру Соня**.

♦ **1962 гъэм** къалъхуаш КъБР-м щыхъ зилэ и артист, Ингуш, Шэсэн, Осетие Ипщэ республикэхэм гъуазджэхэмкIэ щыхъ зилэ я лэжыгъуэ **Атэбий Игорэ**.

Дунейм и щытыкIэнур

«pogoda.yandex.ru сайтым зэритымкIэ, Налшык уэс къыщесынуш. Махуэм хуабэр градус 1 - 2, жэщым щылэр градус 2 - 1 щыхъунош.

Щышылэм и 29, блыщхъэ

♦ **Ядернэ зауэр мыдэным цыхухэр хуэщIэгъуэуэным и дунейпсо махуэщ**

♦ **1833 гъэм** Урысейм щыапэу Санкт-Петербург къалэм пошт IуэхушIапIэ къыщызэлъахаш.

♦ **1943 гъэм** советыдзэхэм Мейкъуапэ, Тихорецк къалэхэр нэмыцэ фашист зэрыпхуакуэхэм къылэщIагъэкIыжаш.

♦ **2001 гъэм** КъБР-м и цыхубэ усакуэ, Социалист Лэжыгъэм и ЛIыхуэжы **Кыщокъуэ Алим** дунейм ехыжаш.

♦ **1941 гъэм** къалъхуаш критик, АКЪУ-м и профессор, филологие цIэныгъэхэмкIэ доктор **Чэмокъуэ Тыркубий**.

♦ **1954 гъэм** къалъхуаш балетмейстер, КъБР-м и цыхубэ артист **Думэныш Iэулэдин**.

Дунейм и щытыкIэнур

«pogoda.yandex.ru сайтым зэритымкIэ, Налшык уэс къыщесынуш. Щылэр махуэм 1 градус, жэщым градуси 4 - 3 щыхъунош.

Зыгъэхъэзырар щхъэщIэмыщIэ Изэш.

Лэпкъ Iушыгъэ:

Зи мэкъу Iуврэ зи мэш бэврэ гузавэргъым.

ВДНХ-м щекIуэки «Урысей» гъэлэгъуэныгъэ иным махуэ къэс Iуэхугъуэ куэд утыку къышхуэ. Цыху кIуапIэу, щхъэпагъ къыщыпщIэ хъыбархэр къекIуалIэхэм я деж нагъэсу мэлэжъэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и утыкур. 2024 гъэр Унагъуэм и илгъэсу Урысейм зэрыцагъэувам ипкъ итIэ, иджыблагъэ абы къыщызэрагъэпэщIа «Къыбдалъхуэхэмрэ фIыуэ плъагъуэхэмрэ» зэхыхъэм КъБР-м и Iэащхъэм и чэнджэщэгъуэ Миронов Николай утыку къышхуэащ «ЛIыхуэжыхэм я бынхэр» Iуэхур республикэм зэрыщыдэкир.

АР УФ-м и Президент Путин Владимир и унафэкиа хэгъэгъуэхэм къыщызэрагъэпэщIа «Хъум и хъумакуэхэр» фондм хэту мэлэжъэ. Зи жэрдэмэр КъБР-м и Iэащхъэ КIуэкIуэ Казбекш. Проектм и къалэн нэхъыщхъэр дзэ Iуэху хэхам щылэ щIалэхэм я бынхэм защIэгъэхуэнырш. Мы Iуэхур федералнэ къулыкIуэщIэхэм ягу ирихъри, ди Iэащхъэм къыдагыгъаш, икIи нэгъуэщI цIыналэхэм лэжъэу шызэтраулаш.

Проектыр 2023 гъэм и мэлъжыкIыным шрагъэжаш ди хэгъэгъуэм. Абы нэхъыбэу хэтыр курыт еджапIэхэрэ. Класс унафэщIу, психологы, социальнэ лэжыгъуэу, школым и унафэщIыным и къудзэу цыхуэ мини 5 пэрытш абы. Ахэр дэтхэнэри къуажэхэм шолажьэ, дзэ Iуэху хэхам хэтхэм я бынхэр зыхуей-зыхуэныкIуэхэм кIэлъоплэ, социальнэ гъэсакIуэхэр хухахуэрэ гъащIэм тыншу зэрыхэпсэукиным хуаунэти, щIалэгъуалэ Iуэхухэм къыхащэ, еджэнымкIэ, лэжыкIынымкIэ сэбэл яхуохуэ. А псори я нэлэ щIэту цыпIэ администрацэхэм цыхуэ шолажьэ «Хъум и хъумакуэхэр» фондм пыщIауэ.

Дзэ Iуэху хэхам хэтхэмрэ абыхэм я унагъуэхэмрэ ядэлэпыкъунымкIэ «Хъум и хъумакуэхэр» къэрал фондм и Къэбэрдей-Балъкъэр щыналэхэ къудамэм метр зэбгъуэзнатIэ 1000 и анагъш, ар Налшык къалэ и Къэбэрдей уарамым тетш. ЩыпIэм къалэм и дэтхэнэ хэблэми уикIуэ, тыншу уокIуэф. А унэраш зыхэтэри «ЛIыхуэжыхэм я бынхэр» щы-

Я нэлэ щIэтш

• **Дызэкъуэту**

налэ проектмрэ Хэку дзэлэхэм я унагъуэхэм я комитетмрэ я офисхэр.

Фондым и зы щыпIэм къэрал Iуэхутхъэбзэхэр псори къыщыпхуащIу зэрагъэпэщыхъаш, дзэ Iуэхум хэтхэм я унагъуэ къэс зы куратор илэщ, социальнэ унэтIакуэхэр жьджэру мэлэжъэ. Ахэр Налшык и мызакъуэу, щыналэхэм щыщхэм япыщIащ.

Фондыр я унэ етIуанэу жыпIэ хъунош лIы-хуэжыхэмрэ абыхэм я унагъуэхэмрэ, сыт хуэдэ гуныкIуэгъуэ зилэри абы иокIуалэ. Зи гугъу тщIы IэцIагъэлIэхэр сытIки дэлэпыкъуэгъу хъуноу хъэзырхэщ — хуэныкIуэхэм хушхуэу иратынуш, психологие и лэжыкIуэхэрэ зыщIагъэхуэнуш, сымаджэхэм я узыншагъэрзэтегъэуэвжыныркыхуэрагъэпэщынуш, дзэ Iуэхум хэтхэмрэ абыхэм я уна-

гъуэм исхэмрэ санаторэ кIуэнымкIэ, лэжыгъуэ IэнапIэ къагъуэтынымкIэ сэбэл хъунош.

Ветеранхэм ящыщ цIэныгъэ зызыгъэгъуэтыну хуейхэм, хъырычэт Iуэху кызэзыгъэпэщынухэм дэлэпыкъуэгъуэ ягъуэт.

«Ар къызэрыгъуэки IуэхукIуэ, жэуапIыныгъэ ин зыпылэ къалэнш, ауэ дзэ гулгытэ тхэлъу, ди хэкур зыхуэмэхэмрэ абыхэм я унагъуэхэмрэ дадэлэпыкъуэн хуейш. Дзэ ди лIы-хуэжыхэм дарогушхуэ икIи зыхуэныкIуэ псори къахуэздгъэпэщынуш», — жиIаш КIуэкIуэ Казбек Iуэхур шрагъэжъэм.

Къапщтэмэ, мы фондм нобэ нэхъ жьджэр дыдэу къэралым щылажъэ IэнапIэщ. Ар къэралм, республикэ унафэщIэхэм, жылагъуэ зэгъуэныгъэхэм я нэлэ щIэтш.

НЭЦIЭПЫДЖЭ Замирэ.

ШІЭНЫГЪЭ ЖУРНАЛЫМ И КЪЫДЭКІГЪЭ

ШІЭНЫГЪЭЖЭМКІЭ ДУНЕЙПО АДЫГЭ АКАДЕМИЕМ И ШІЭНЫГЪЭ ЖУРНАЛЫМ 2023 ГЪЭМ И 4-НЭ КЪЫДЭКІГЪЭЖЭМ ДУНЕЙМ КЪЫТЕХЪАЩ. АБЫ ИТШ МАТЕМАТИКЪМКІЭ, БИОЛОГИЕМКІЭ, ТХЫДЭМКІЭ, ФИЛОСОФИЕМКІЭ ТХЫГЪЭ КУПШІАФІЗУ ШІЭНЫГЪЭЛІХЭМ ЯГЪЭХЪЭЗЫРАХЭР.

ЖУРНАЛЫМ ИТШ ШІДАА-Р КЪЫЗЗЫГЪЭПЭЩА, АБЫ И ЯЛЭ ПРЕЗИДЕНТУ ШЫТА, СОВЕТ, УРЫСЕЙ ШІЭНЫГЪЭЛІ, ФИЗИКО-МАТЕМАТИКЪ ШІЭНЫГЪЭЖЭМКІЭ ДОКТОР, ПРОФЕССОР НЭХУШ ІЭДЭМ КЪЫЗЭРАЛЪХУРЭ ИЛЪЭС 85-РЭ ШРИКЪУМ ИРИХЪЭЛІЗУ ШІДАА-М И ВИЦЕ-ПРЕЗИДЕНТ ХЪЭФЫШІЭ МУХЪЭМЭД, АКАДЕМИЕМ И ШІЭНЫГЪЭ СЕКРЕТАРЬ НЭХЫШХЪЭ ШХЪЭГЪЭПО СЭФАРБИЙ, ФИЗИКО-МАТЕМАТИКЪ ШІЭНЫГЪЭЖЭМКІЭ ДОКТОР, АКАДЕМИК ПСХУ АРСЕН, ФИЗИКО-МАТЕМАТИКЪ ШІЭНЫГЪЭЖЭМКІЭ ДОКТОР, АКАДЕМИК МАМЧУЕВ МУРАТ, ФИЗИКО-МАТЕМАТИКЪ ШІЭНЫГЪЭЖЭМКІЭ КАНДИДАТХУ АТТАЕВ АНАТОЛИЙРЭ ГЕККИЕВЗ САКИНАТРЕ ЗЭДАГЪЭХЪЭЗЫРА ТХЫГЪЭШХУЭР.

МАТЕМАТИКЪМ И ПШІЭР ЛЪАГЪЭУ ЗЫЛЭТА, АДЫГЭМ И ШІЭНЫГЪЭЛІ ПАЖЭМ И МАХУЭМ ИРИХЪЭЛІЗУ ШІДАА-М МАТЕМАТИКЪМРЕ ФИЗИКЪМКІЭ И КЪУДАМЭМ КЪЕПХАХЭРИ ЕЛІЛЭЛАЩ ЖУРНАЛЫМ И ЗИ ЧЭЗУ КЪЫДЭКІГЪЭЖЭМ - ТХЫГЪЭ КУПШІАФІЗУ 7 ЯГЪЭХЪЭЗЫРАЩ АБЫХЭМ. ШІЭНЫГЪЭЖЭМКІЭ УРЫСЕЙ АКАДЕМИЕМ МАТЕМАТИКЪМРЕ АВТОМАТИЗАЦЕМКІЭ КЪБР-М ШІЛЭ ИНСТИТУТЫМРЕ КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭР КЪЭРАЛ УНИВЕРСИТЕТЫМРЕ Я ШІЭНЫГЪЭЛІХУ БАГЪЭТЫР ФАТИМЭ, КЫРЖЫН РЭМЗАН, ЛОСЭН ФАТИМЭ, КІЛЭНЭЛІ РАИСЭ, МАМЧУЕВ МУРАТ, МЭСЕЙ ОЛЕСЭ, ХЪУБИЙ КАЗБЕК, ЭНӨӨВЭ ЛИА-НЭ СЫМЭ ЕЛЭЖЫАЩ ТХЫГЪЭЖЭМ.

БИОЛОГИЕ ШІЭНЫГЪЭЖЭМКІЭ ДОКТОР, КЪБКЪУ-М И ПРОФЕССОР, ШІДАА-М И ШІЭНЫГЪЭ СЕКРЕТАРЬ НЭХЫШХЪЭ ШХЪЭГЪЭПО СЭФАРБИЙ, ШІЭНЫГЪЭЖЭМКІЭ УРЫСЕЙ АКАДЕМИЕМ КЪБР-М ШІЛЭ БЫЛЭШ ШЫУЭПСЫМКІЭ ИНСТИТУТЫМ ГЕОБОТАНИКЪМКІЭ И ЛАБОРАТОРЭМ И УНАФЭШІ, БИОЛОГИЕ ШІЭНЫГЪЭЖЭМКІЭ КАНДИДАТ ХЪЭНЭ ЗАЛЫМ, А ИНСТИТУТЫМ И ЛЭЖЫАКІУЭХУ, БИОЛОГИЕ ШІЭНЫГЪЭЖЭМКІЭ ДОКТОР ЧАДАЕВЗ ВИКТОРИЕ, ЛАБОРАТОРЭМ И ЛЭЖЫАКІУЭ НЭХЫШХЪЭ МАРЕМКУЛ АЛИНЭ, КЪБР-М И ЛЪЭПЪКЪ МУЗЕЙМ ТХЫДЭМКІЭ И УНАФЭШІ БЕЛОЦЕРКОВСКАЯ ИРИНЭ СЫМЭ ЗЭДАГЪЭХЪЭЗЫРАЩ ТХЫГЪЭ ГЪЭШІЛЭГЪЭУН. АХЭР ТЕТХЫАЩ КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭРЫМ И ЛЪЭПЪКЪ МУЗЕЙМ ШАХЪУМЭ УДЗ ГЪЭГЪУАХЭМ.

БИОЛОГИЕ КЪУДАМЭМ ШХЪЭГЪЭПОСОР ШХЪЭХУЭУ ШЫТОПСЭЛЪЫХЪ ЭКОБИОМОРФОЛОГИЕМ И ЛЪАБЖЪЭР ЗЫГЪЭТІЛЪАХЭМ ЯШЫЩ ЗОЗУЛИН ГЕОРГИЙ. ШІЭНЫГЪЭЖЭЛЫМ ЗЭПЪКЪРЕХ АБЫ ШІЭНЫГЪЭ-ЕГЪЭДЖЭНЫГЪЭ ЛЭЖЫГЪЭУ ИРИГЪЭКІУЭКІАР, ЭКОБИОМОРФОЛОГИЕМРЕ БОТАНИКЪ ШІЭНЫГЪЭЖЭМРЕ ЗЕГЪЭУЖЫНЫМ ХЭЛЪХЪЭНЫГЪЭУ ХУИЩІАР.

ГУМАНИТАР КЪЭХУТЭНЫГЪЭЖЭМКІЭ ИНСТИТУТЫМ И ЛЭЖЫАКІУЭ, ТХЫДЭ ШІЭНЫГЪЭЖЭМКІЭ ДОКТОР КЪЭЖЭР АРТУР ТОТХЫХЪ КЪБКЪУ-М И УНАФЭШІ ШЫТА ЛЬОСТЭН ВЛАДИМИР И ЖЫЛАГЪЭУ-ПОЛИТИКЪ ЛЭЖЫГЪЭМ: АБЫ ЛЪЭПЪКЪ ЕГЪЭДЖЭНЫГЪЭМРЕ ШІЭНЫГЪЭМРЕ ЗЕГЪЭУЖЫНЫМ ХУИЩІАР ЗЫХУЭДИЗЫР ДИ ПАШХЪЭ КЪРЕЛЪХЪЭ.

«КЪЭБЭРДЕЙ ПСАЛЪЭЖХЭМ Я ГЪУНАПЪКЪЭХЭР» ФІЛЪШЫГЪЭР ИЛЭУ ШІДАА-М И ФИЛОСОФИЕ КЪУДАМЭМ ИГЪЭХЪЭЗЫРАЩ ТХЫГЪЭ ШІЛЪШЫГЪЭУ. АР И ІЭДАКЪЭ-ШІЛЭШ ФИЛОСОФИЕ ШІЭНЫГЪЭЖЭМКІЭ ДОКТОР, КЪБКЪУ-М И ПРОФЕССОР ТХЪЭГЪЭПО ХЪЭЖЫСМЕЛ. АБЫ АДЫГЭ ПСАЛЪЭЖХЭМРЕ УРЫС ЖЫЛЭГЪЭУХЭМРЕ ЗРЕГЪАПШЭ ИКІИ НАЛУЭ КЪЕШІ АДЫГЭ ПСАЛЪЭЖХЭР УРЫСЫБЗЭКІЭ ШЫЗЭРАДЗЭКІКІЭ И МЫХЪЭНЭР ЗЭРЫКІУЭДЫР, АДЫГЭБЗЭМ И КЪУЛЕЯГЪЫР ХУИТУ КЪЫЗЭРАЛУЭТЭН ЖЫЛЭГЪЭУХЭР УРЫСЫБЗЭМ ЗЭРЫХЪЭМЫТЭР.

ШІЭНЫГЪЭЖЭМКІЭ ДУНЕЙПО АДЫГЭ АКАДЕМИЕМ И ШІЭНЫГЪЭ СЕКРЕТАРЬ НЭХЫШХЪЭ ШХЪЭГЪЭПО СЭФАРБИЙ ЗЫХЭТА, БОТАНИКЪМКІЭ УРЫСЕЙПО ЗЭГЪХЪЭНЫГЪЭМ И ЗЭХУЭСЫШХУЭУ САНКТ-ПЕТЕРБУРГ ШЕКІУЭКІАМ ТОТХЫХЪ БИОЛОГИЕ ШІЭНЫГЪЭЖЭМКІЭ КАНДИДАТ КРАПИВИНЭ ЕЛЕНЭ. ФИГУ КЪЭДГЪЭКІЫЖЫНЩИ, УРЫСЕЙМ И ШЫНАЛЪЭ 33-М, АБХЪАЗЫМ, БЕЛОРУСИЕМ, КЪЗАХЪСТАНЫМ, БОЛГАРИЕМ ШЫЩХУЭ БОТАНИКЪМКІЭ УРЫСЕЙПО ЗЭГЪХЪЭНЫГЪЭМ И XV ЗЭХУЭСЫМ ЦЫХУИ 116-РЭ ХЭТАШ. КЪЫХЪЭГЪЭШЫПХЪЭЩ МЫ ЗЭГЪХЪЭНЫГЪЭР УРЫСЕЙМ И ЖЫЛАГЪЭУ ЗЭГЪХЪЭНЫГЪЭЖЭМ Я НЭХЫЖЪ ДЫДЭХЭМ ЗЭРАШЫЩЫР, БОТАНИКЪМРЕ ЭКОЛОГИЕМКІЭ КЪЭРАЛЫМ И ЗЭЛУШІЭ НЭХЫШХЪЭУ КЪАЛЫТЭУ ЗЭРЫШЫЩЫР. МЫ ИУЖЪРЕЙ ЗЭЛУШІЭР ТЕУХУАТ ШІЭНЫГЪЭЖЭМКІЭ УРЫСЕЙ АКАДЕМИЕР ИЛЪЭСИ 300 ЗЭРЫКІУЭМ. ШІЭНЫГЪЭМ И ДУНЕЙМ АПХУЭДИЗ ПШІЭРЭ МЫХЪЭНЭРЭ ШЫЗІЛЭ ЗЭГЪХЪЭНЫГЪЭМ И УНАФЭШІМ И КЪУЭДЗЭУ АБЫ ШЫХАХАЩ БИОЛОГИЕ ШІЭНЫГЪЭЖЭМКІЭ ДОКТОР, ПРОФЕССОР, ШІДАА-М И ШІЭНЫГЪЭ СЕКРЕТАРЬ НЭХЫШХЪЭ ШХЪЭГЪЭПО СЭФАРБИЙ.

ФЫРЭ АНФИСЭ.

Нэужьокъуэ Анзор

Мафлэми кыпимыклуэ

Мафлэсгъэункыфлэр Іэщлагъэу кыхэзыхар мышынэу, бэшэчу, шытыкІэ нэхъ гугъуми кыкІыфу, шхъэх зымыщІэу шытын хуейш. А зэфІлэхэр зыгъэдэлъырщ мафлэм ис унэм шыхъэу цыхур къезыгъэлыфынур.

АПХУЭДЭ хэл-шэн быдэ хэлъщ Май районым и Мафлэс-кыгъэлаклэу часть №6-м и кыудамэм и унафэщІ Нэужьокъуэ Анзор. Абы шыхъэт тохуэу хуэзэфІлэхэр. Я Іэщлагъэм нэхъ хуэлэклэу-лэакулэхэр шызэхэгъэклэ республикэ зэпеуэхэм хэту ар шытекІуащ «Мафлэсгъэункыфлэ нэхъыфІ», «Гъуэзымре Іугъуэмре цыхур шыхъумэным хуэлэзэ» номинацэхэм, Іэунейрэ - 2021, 2023 гъэхэм - кыудамэм и унафэщІхэм я зэпеуэм шытекІуащ, кыинэмыщІауи, пліэнейрэ нэхъыфІхэм яшчы кълъыташ. 2021 гъэм гупым хэту «Къэрэгъул плъыр нэхъыфІ» еплъыныгъэ-зэпеуэм бжыпэр щидыдаш.

Анзор спортми щылъэрызехъэщ. Лэжыакулэхэм загъэсэн папцІэ ягъэува чэщанэм и епланэ кълэтым и шхъэгъубжэм кІэлъейм-кІэ псынцІэу нэсынымкІэ КЪБР-м и чемпионатхэм фІы дыдэу зыкышыгъэлъэгъуащ икІи пэрыт уыпІэхэр щидыдаш. Мыбдеж кышыхъэщын хуейш мафлэс-кыгъэлаклэу спортмыкІэ етІуанэ разряд зилэ Нэужьокъуэ Урысейм спортмыкІэ и мастерхэм, КЪБР-м и командэ кыхэхэм хэтхэм зыкІи кълэзырпимыкІуэтыр. А псори ехуэлэныгъэфІш, псом хуэмдыз, тренер нэхъышхъэ Мисиров Ибрэхым и деж зэрызыщыгъэсэрэ илъэситІ кыудей фІлэа зэрыдэмыкІар кълэплъытэмэ. Мыри кълэганэ хъунукыым: езым кыулыкыу щилэ частым и командэ кыхэхэм хэту ар шенейрэ шытекІуащ лыгъэрэ Іэзагъэрэ нэсу кышыгъэлъэгъуэу хуей зэпеуэхэм. Апхуэдэ зэхъэзэхуэхэм ушытекІуэн дэнэ кълэна, ухэтын кыудей шхъэкІэ укълэууфІлэу, кыудым хэлщыкІыу ушытын, уи Іэлкълэпкъыр псыхъауэ шытын хуейш.

- Дауи, сыт шыгъуи уоплейтей, - кыддогуашэ Анзор и ехуэлэныгъэхэм я шхъэхэмкІэ. - АршхъэкІэ зэрызыгъэсэм, узыпэрыт Іуэхум узэрелІлэам я фІыгъэкІэуи мурэдым улълэс. Абы кыхэхэкІыу сыт хуэдэ зэхъэзэхуэми хуабжыу сегугъуу зыхузогъэхъэзыр. Мыбдежым уи шхъэзакъуэ мыхъуу, ПСЧ-6-м, укълэзыхэкІа гупым я шыхъри уохъумэ.

Зэрыгурылэуэгъуэщи, зи Іэщлагъэм апхуэдэу хуэлэж цыхум и кълээнхэр ззи ІэхуэгуэгъуэгъэкІыу игъэзэщІэнукуым. Абы шыхъэт текуэуу шапхытІ кыудей кълэхъынщ: Май районым шылэ Сарский хуторым 2020 гъэм и бадзэуэгъуэм мафлэм шызэщІштит иджыри зэщІаымыкыуэжа гуэдзыр зытет гектари 4-м шІлгъур. Мафлэр гъэункыфІным ехъэллэ лэжыгъэхэр ирагъэклэуащ Нэужьокъуэм и унафэм шІлэу. Махуэр хуабашэ, абы кыдэклэуу кълэпэ жышхуэми мафлэсым псынцІэу зригъэуэгъурт. Гъэ псом мэкъумэ-шыщІэхэм гугъуу зыщІагъэхъа, зыщыгугъу гъавэр хэллэуэлэпкІэ хъунути, ар кълэмыгъэхуэным Анзор яужь итт. Абы занцІэу псори зэплъытри кълэмыгуащ езыхэм я закъуэ кълэуэащ абы зэрыпэмылэщынур икІи Прохладнэ шылэ ІэнатІышым я мафлэс-гъэункыфІхэр кълэдэлэпыкыуу кыриджащ. ЛъэныкыуэкІэ кышынакыым ІуэхушІаплэм и трактористхэри - абыхэм мафлэм зэщІшца шыллэр кълэыхъащ. Кълэу зэхэллэклэ мафлэсыр ягъэункыфІащ. Абы и фІыгъэкІэ сом мелуан 25-м шІлгъуу и уасэ гъавэр кълэлаш.

КІэшІу яужь иту Анзор зи пашэ гупыр Котляревскэ станицэм ираджащ. Мыбы мафлэм щис ябгынажа шхъэлым и гуэщхэм язым газрэ кислородрэ зэрыт баллон 20 шІлэтт. Абыхэм яшчыу тІум мафлэ ящІлэнакІэ, адрейхэри кълэплъат. Кълэуэу, псори кызызтрагъэхэкІэ шынагуэу. АршхъэкІэ, шІалэхэр кыкІуэтакыым: баллон псори гуэщым кышылахащ, ялэщІыкІэ псы шІылэклэ ягъэупшІылури. Нэужьокъуэм зэрыжылэжамкІэ, ар кълэзыхакыым, апхуэдэ шытыкІэ шрихъэллар япэтэкыым.

- Дауи, дэтхэнами езым зэхуэмэж. АршхъэкІэ, кълэхуам кышэнкІэ хъуну насыпыншагъэм ар щыпшыгъэгъуэпэщэ шылэщ. Сэ хуабжыу сыгузавэрт ди гупым хэтхэм папцІэ, ауэ ахэр кълэмыланджэу я кълээнэым пэлъэшащ.

Нэужьокъуэ Анзор Тэрч шопсэу, Май кълээм шолажъэ. 2013 гъэм, Мейкълэуэпэ и кълэал-техникэ университетыр «мафлэс шынагуээншагъэмкІэ инженер» Іэщлагъэ илэу кылуах иужь, гъунэгъу районым лэжээн шыщІлэдаш икІи и ІэнатІэр ихуэзакыым. Кълэзырыгуэклэ мафлэсгъэункыфІу гупым хыхъащ, 2018 гъэм и шышхъэулым кыудамэм и унафэщІ ящІащ. Ар Къэбэрдей-Балъкълэрым шылэ, мафлэсым пэщІлэ-кыгъэлаклэу ІуэхушІаплэм и мафлэсгъэункыфІ нэхъ Іэклэуэлэакулэхэм язщ икІи хэлкыплэхэр илэщ адэклі и Іуэхуэр ефІлэуэну. Ди гугъэщ мы шІалэм кыулыкыуекІэ иджыри нэгъуэщІ лъагэлэхэри кыпэллэу. Анзор абы папцІэ зыхуеину псори бгъэдэлъщ. Абыхэм я нэхъышхъэр и Іэщлагъэм хыгъэхуэнуу сыт шыгъуи зэрыхушІэкъурш.

СЭБАН АРСЕН,

Къэбэрдей-Балъкълэрым мафлэсым пэщІлэ-кыгъэлаклэу и кыулыкыушІаплэм и пресс-ІуэхушІаплэ.

Лэпкъ пэхуэщІэхэм пащэ

Къэбэрдей-Балъкълэрым и кълэажэхэм зегъэужыным ехъэллэуэ шІыналъэм шылажъэ кълэал программэм 2024 гъэми пащэнуш.

А ПРОГРАММЭМ ИПЪКЪ ИТКІЭ ІУАШХЪЭМАХУЭ ШІНАЛЪЭМ ІУЭХУШХУЭУ БЛЫ ШЫЗЭФІАГЪЭКІЫНУ Я МУРАДШ. А ЛЭЖЫГЪЭЖЭМ ХЫХЪЭУ ЖЫЛЭХЭР ПСЫКІЭ КЪЫЗЗЫГЪЭПЭЩ УХУЭНЫГЫПІЛІ ИРАГЪЭФІЛЭКІУЭНУ, УХУЭНЫГЫШЫМ - САБИЙ САДЫМ, ОЛИМП ДЖЭГЪХЭМ ХЭТЫФЫНУ КЪАЛЫТА НЫБЖЫШІЛЭХЭР ШАГЪЭХЪЭЗЫР СПОРТ ЕДЖАПІЭМ, САБИЙХЭМРЕ НЫБЖЫШІЛЭХЭМРЕ Я ТВОРЧЕСТВЭМ, ЗЭЧИЙМ ЗЕГЪЭУЖЫНЫМКІЭ ЦЕНТРЫМ - ЗЭГЪЭПЭЩЫЖЫНЫГЪЭ ЛЭЖЫГЪЭЖЭР ШРАГЪЭКІУЭКІЫНУ КЪАПЭЩЫТШ. ИУЖЪРЕЙ УХУЭНЫГЫТІЛЫМ ЕХЪЭЛЛА КЪАЛЭНХЭР ИЛЪЭСИТЫМ КЪРИУБЫДЭУ ЗЭФІАГЪЭКІЫНУШ - 2024 ГЪЭМ ИРАГЪЭЖЭНУРЭ 2025 ГЪЭМ И КІЛЭХЭМ ЗЫХУЕЙ ХУЗЭУЭ ЯТЫНУШ.

Апхуэдэуи Бахъсэн, Аруан шІыналъэхэм шыщ

кълэажэхэм я автомобиль гъуэгухэр ирагъэфІлэуэнуш. Абы нэмыщІ, 2023 гъэм республикэм и шІыналъышым кышцрагъэжыауэ шыта лэжыгъэхэм пащэжынуш: Псыхъурейрэ Іуашхъэ-махуэ кълэажэмре шаухуэ ШэнхабзэмкІэ унэхэм, Шхъэлыкуэу кышцрагъэжыа спорт комплексымре толджэу губгъуэмре, Эльбрус кълэажэм мылкъуу куэд трамывгъэклэуадэу шашІ спорт комплексым.

2024 гъэм а ухуэныгъэ, зэгъэпэщыжыныгъэ лэжыгъэхэм кълэал, шІыналъэ бюджетхэм шыщ ахъшэу псори зэхэту сом мелуан 387,4-рэ хухахынуш.

«Кълэажэ шІыплэхэм зегъэужыны» кълэал программэм и унэтІакулэуу шытыр КЪБР-М Мэкълэмэш хозыагъэжэмкІэ и министрствэрщ.

ХЪЭШЫКЪУЕЙ Олег.

Шынагуээншагъэм хуауший

Кълэал автоинспекцэм и лэжыакулэхэмре Урысей МВД-м и Бахъсэн кълэудамэм балигъ мыхъауэхэм я ІуэхухэмкІэ и инспекторхэмре я хъэщІащ Бахъсэн кълэалэм дэт курыт еджаплэ №4-м и школакулэхэм.

ПОЛИЦЕЙХЭР САБИЙХЭМ ЯХУТЕПСЭЛЪЫХЪАЩ УЭРАМХЭМ, ГЪУЭГЪХЭМ, ЖЫЛАГЪЭУ ТРАНСПОРТЫМ, АПХУЭДЭУИ ГЪУЭГУМ ШЫЗЭПРЫКІКІЭ ЗЭРЫЗАЛЫГЪЫПХЪЭМ. КЪЫХАГЪЭШАЩ АВТОМАШИНЭ ШЫЗЕКІУЭ ГЪУЭГУМ УШЫЗЭПРЫКІКІЭ МАКЪАМЭ ЗЭРЕДАЛУЭУ ТХЪЭКІУЭМ ІУАЛЪХЪЭХЭР, ТЕЛЕФОНЫР КЪЭБГЪЭСЭБЫНЫР КЪЫЗЭРЕМЫЗЭГЪЫР.

- Пшагъуэмэ е пшыхъэщхъэхэм деж, нэху тридзэмэ, кълэблэ пкыгъуэхэр зыхэлъхэр яшыгъэмэ нэхъыфІш, рулым дэсым гъуэгум эпрыкІхэр занцІэу кълэагъун папцІэ, - кылахъэшащ автоинспекторхэм.

ЗэлүшІэм и кІэхуым Кълэал автоинспекцэм и лэжыакулэхэм школакулэхэм ираташ гъуэгум шынагуээншэу шызекІуэным теухуа тхыгъэ цыкІлэхэр.

БАХЪСЭН Азэмт.

ЗыщІэгупсысыжыну зэман ялэщ

● УФСБ-М КЪЭТ

Урысей ФСБ-м и управленэу КЪБР-М шылэм и лэжыакулэхэм, наркотикхэкІхэр игъэклыным пэщІлэ Іуэхухэр ирагъэклэуэныу, кызызпаудаш Тэрч районым шыпсэхуэу Мамай К. М., Тымыж Р. В. сымэ ялэжэ шІлэхъаджагъэр.

КЪБР-М И ТЭРЧ РАЙОН СУДЫМ И УНАФЭ КЪАРУ ЗЫГЪЭТАМ ИПЪКЪ ИТКІЭ, АХЭР КЪУАНШЭУ КЪАЛЫТАЩ ИКІИ ЗЫЩІАГЪУПСЫСЫЖУ ГЪУЭГУ ЗАХУЭМ ТЕХЪЭЖЫН ПАПЦІЭ ЯМЫГЪЭТІСЫ, МАМАЙ К. М. ИЛЪЭСИ 4, ТЫМЫЖ Р. В. ЗЫ ИЛЪЭСЭРЭ МАЗИ 6-РЭ ТРАЛЪХЪАЩ.

Гуашцлэм зэшцлэклуэ илэктым

Мылэжыныпсэ зылут шылэктым, ауэ цыхубэм яфл зыхэлэ и гуашцлэ кыдэклыу дунейм тетар мыла пэлытэу ябж, абы и лэуэжыкыр клуэ-дыжырктым, бгъэдэлэ фышцлэри клуэщыжырктым. Сыту жыплэмэ, и луэхурэ и псалъэрэ зэблэмыкыу, и лэцлагэрэ и цлэныгэрэ бэм ешхьэпэу псэуам и цлэр уахьтыншэ мыхьунклэ лэмал илэктым. Апхуэдэ зыгуэрш «цылым лаи шлэлъш, псэуи шлэлъш» цылажалар. Мы тхыгэрэ зытеухуа, «Урысей Федерациям цыхубэм шлэныгэрэ егъэгъуэтынымклэ и отличник» цлэр зыхуагъэфэщауэ шыта Жылау Нурбий иужьрейхэм ящыш. Нурбий и гулътэр, и шабагыр, и гушцлэгур абы зэ хуэзауэ зыхэзымышцлэ цылау кышцлэклэ-ктым - дэтхэнэми бгъэдыхьэклэ хэха кьахуигъуэтыфырт, псалъэклэ пыхьыклэ яхуишцыфырт.

ЦЫХУМ уалэцлэмыхуыныр, я гум илэ дахагэ псомкли узыхашцлауэ уалэцлэмыныр насып лэуэжыкыуэ. Апхуэдэу зи фэеплгыр гукъэкыж нэхуклэ ягъэцлэрашцлэхэм ящыш Нурбий. Ар шылэжыа еджаплэм шлэс цыкылухэм «Егъэджаклуэ нэхьыфл» зи флэцыгъэ кьэхутэныгъэ лэжыгъэ иныр зэгурэм кышалъхьэри, гъэцлэгъуэну ирагъэ-кыуэклэ. Еджажкыуэхэм я пщэрылт кьуажэм хыхьэу зыхуэзэхэм лэжыгъэрэ цыхугъэклэ гукыинэж ящышэуа егъэджаклуэ и цлэр жрагъэлэну. Флэ-цыгъэрэ зыхуэфашц куэдэм, шэч хэмылэу, я цлэ кьаруат абы шыгъуэм, ауэ, псоры зэпалъытыжа нэужь, Нурбий и цлэр хуэдитклэ нэхьыбэрэ кьыха-гъэшат адрейхэм ейм нэхьэрэ. Сытклэ кьылэжэрэ ар абы жалэу шыцлэушцлэ-ми, адыгэлл нэсу дунейм зэрытетам, еджажкыуэ гуашцлэр гукыинэж зышцлэу-гъуэ куэдклэ зэригъэнцлэм, шлэны-гъэмрэ гъэсэныгъэмрэ зэгуримыхуэ и лэнатлэр екыу зэрырихьэклэм трагъэ-шцлэ. Нурбий и пщлэри, апхуэдэ шлэ-кыклэ, утыку кьыха зэрыхуам и мыза-кыуэу, шлэблэшцлэм я пашхьэ лъагъуи кышцылэта хуэуат.

Зы лэныкыуэклэ, Нурбий и гугъу пщыныр тыншц, апхуэдизклэ ар цыху кьызыргыуэклэу, хэти и акыыл зытри-гъахуэу, дэтхэнэми ядэгъуэгурькыуэ-фу, луэхум и хэклэплэ хуэуымклэ иунэ-тыфу шыташи. Жыплэнураши, ар ныхьэжыгъуэ зыхуэмыхуэ шлэагъуэ шлэцлэ-ктым. Псалъэгъуэ хуэхуэуам, гъуджэм иплээм хуэдэу, абы деж курьхуэу зы-шлэагъуэжырт, дзыхь зыхуригъэщы-фырт.

Нэгъуэщлэ лэныкыуэклэ, егъэджа-кыуэм утэпсэлъхьыныр дапщэщи гугъуш. Нурбий езыр егъэджаклуэ, гъэ-саклуэ, ушыклуэ. Цыкылухэм шлэныгъэ ябгъэдилъхьэным, гунэс захишцыным кышцынэмышцлауэ, ар кьызырилэжыны

гуашцлэ зрыкыуэклэ абы - ныхьым хуэфэщэну а шлэныгъэрэ шыбзэм шлэ-гъэклэрт, зэхэщыкылым иригъэзэгъыну шлэпхьэхэр кыыхырт. Езым зымысы-жырт, нобэрэи дерсыр мыл цлэнт-хуэрыгъуэм хуэдэш, сыхуэсакыпэу-рэ зыгъэжыжыраш, жилюэ. И луэху гу кьабзэ-псэ кьабзэклэ бгъэдэт цыхум и гугъу шыпщлэ, кылытэ псоми еп-лыжын хуей мэхуэ.

Нурбий нэгъэсауэ егъэджаклуэ. Илэс 50-м шлэгыкылэ еджаплэм адыгэ-бзэмрэ литературэмрэ, Адыгэ Хаб-зэмрэ лэпкэ тхыдэмрэ шригъэджаш. Абы хуэдэу бзэр, хабзэр, тхыдэр шлэблэм ябгъэдылъхьэфа шылуэ флэщылыгъуейш, апхуэдизклэ жилюэ флэмашцлэу зытэпсэлъхьырт яригъэ-лъагъуэм, зэхригъашцлэм, флэфлу нэрылэагъуэ шлэпхьэхэмклэ дерсхэр игъэншцырти. Къэнжалышхьэ шегъэ-жыауэ Къэзанокыуей хэжыкымыклэ екыуэжыжу, Жансэхуэ и луашхьэм кы-шышцлэдауэ Бжъэхуокыуей гугъуэм шышцлэжыжу дэнэ деж сит хуэдэ луэху-гъуэ шлэкыуэклэми еджажкыуэхэр ишэурэ шлэплэхэр яригъэлэагъурт, кышцы-хьа луэхуэжыжыныр тэпсэлъхьырт. Тхылым ит текстым ахэр ирипхыжы-ти, апхуэдэ шлэкыуэклэ еджажкыуэм бгъэ-дэлъын хуей шлэныгъэрэ сит и лэны-кыуэклэ зэлъэлэс ишцырт.

Сабийм ирит шлэныгъэрэ цыхугъэ пщлэжэм лэмалыншэу шлэгыкырт. И гупсысэр еджажкыуэм деж ныхьэсы-фырт. Тэхъулеиклэ зи хабзэу нэхь кыуей-шлэишхэри кыхуэгъэдалуэ гуапэт, хуа-

бэт. Ар еджаплэ пщлэнтлэм кыдыхьауэ цыкылухэр кышцымышцлэклэ кьэхуа-гъэнктым. Сабийхэм кьалъыхуэу шы-таш Нурбий.

Нурбий шлэхуэпсырт дэтхэнэми и лэапсэрэ и кыуэпсэрэ ишлэным икли абы ерышц телажырт. Япэ дерсишцыр зэ-флэклэ нэужь, зыгъэпсэхуэушхуэм ирихьэлэу, лэакуэеджэ жилюэрти, еджа-кыуэхэр зэхуишэсырт. Адэщылэмыклэ зэмыушцлэ, имышцлэмэ, ахэр кыгъуэту зримыгъэщлэ еджаплэм цыху дыхьа-ктым. «Цыху фыхуэну, дзыхь кыва-гъэзыну фыхуеймэ, адэщылэмыр зэв-гъашцлэ», - япиуыдырт Нурбий псоми. Иджы ехьэжыауэ лэпкэ тхылэхэр ятх, кыдагъэклэ. Нурбий и гуашцлэ псом зэ-хуишэса лэпкэ кыбархэм кьахышцы-кыжа лэакуээ жыгым хуэдэ зышцлэ шлэкытым. Метр зыбжанэ зи кыхьагъ а тхылэ зэкуэцлэклэ и кыбарым шы-мыгуауэ апхуэдэ луэху зезыхуэхэм яхэ-та кышцлэклэныктым. Нурбий и фыгъэ-клэ еджажкыуэ куэдми апхуэдэ лэакуээ жыгъэрэ лэуэ.

Нурбий и цлэр нэгъуэщлэ зы луэхугъуэ-ми епхаш. Хэку зауэшхуэм хэжыуэда кьуажэ шлэлэхэм я цлэхэр кьэхутэным, я кьэжыуэжыжырт зэхэжыжыным гуашцлэ-шхуэ ирихьэлэш. А луэхум сэри сызэ-рыхуишхуэ срогушхуэ. Тхьэмахуэ ма-хуэ хьуамэ, нэхьыжэ зэрыс унагъуэ шлэагъуэ кьэдмыгъанэу дышцылэуш-цлэрт зыуаплэм икыуэдахэм я луэхум. Илэс лэджэ лэандэрэ езы Нурбий а лэжыгъэрэ апхуэдизклэ зэхэауэ зы жыпхьэм тету иригъэжыжырт, шыуа-плэ гуэзэаплэ кыхьэмыкыуэ дэри ар лэрыхуэ тхуэхуауэ дрилахьэрт. Кьы-дэжыгъуэ зыбжанэу зэхэт «Фэеплэ тхылэ» плыжышхуэм Зеикуээ шышцлэ Хэку зауэшхуэм хэжыуэда итхэм я кыбар кьэлэхэм я нэхьыбэр, Нурбий мыхуамэ, нобэ кыуэдыжыпэну кышцлэ-кынт.

Хэку зауэшхуэм хэжыуэда и адэ кыуэш Хьэрэбий и тхылэ мафлэм имысу ихь-махэм деж кышцышцлэзэри, тхылэ миниплэм нызэрыхьэс фонд зэри-гъэпэщауэ шыташ Нурбий. А библио-текэр уней шхьэклэ, зыхуэлажыри зей-ри цыхубэрт. Кьуажэм шышцлэ еджаплэ нэхьышхьэ шлэтысхьауэ абы шлэмы-хьа, зыхуей кышцызымыгъуэа сту-дент шлэкытым. Ар сит шыгъуэи зэлухат, цыхуэхэм кыыхах тхылэхэр езыхэм я картчкэхэм иратхьэжырт, ахэр кьа-хьыжмэ, нэгъуэщлэ кьашцлэу. Нурбий тхы-лым хуишцлэ пщлэ псоми захригъэщлэ-ну зэрыхэтым кыхьэклэ гупсысэ дахэт а тхылэ унэр.

Ауэ Нурбий илэжыа псом ящхьэжц Совет кьэралыгъуэм и шлэплэ куэдми, хамэ кьэралхэм кышцлэащылыса кьа-жэ хэкурыдж музей. Хьыбархэр цы-хубэм езыгъашцлэу шыта ТАСС-м 1967 гъэм мэлъыжыкылым и 20-м кытат: «Къэбэрдей-Балъкъэрым кышцызэлуа-

хаш а шыналэжым шыапэ кьуажэ хэ-курыдж музей. Адыгэ тхыдэм ехьэлэ хьэпшып куэд шызэхуэхьэса а музейм и кызыгъэпэщакыуэш Бахьсэн шына-лэжым хыхьэ Зеикуээ кьуажэм дэт курыт еджаплэм анэдэлъхубзэр шезыгъэдж Жылау Нурбий. Хэкупсэм ар тыгъэ яхуишцлэ и кьуажэжыжырт».

Кьэралпсэ радиомклэ апхуэдэ хьы-бар кьатын папщлэ, лэжыгъэ епхьэ-лауэ шытын хуейт а луэхушлэплэм. Нур-бий емытысэхьыжы зэхуишэсащ кьуа-жэм и тхыдэм епха хьэпшып, сурэт, фа-шэ, нэгъуэщлэ лэмэпсымэ куэд. Музейм кьуажэм и цлэр жыжыа игъэлуэм кы-шымынэу, абы шыпсэхуэм я шлэжыр лъагъуэ илэтырт, я шхьэр лъагъуэ яри-гъэлэагъуэжырт. Музейр кьызырэзэ-ригъэпэщакыуэш Жылау Нурбий кьаратауэ шыташ дамыгъэ лъаплэ - Жу-ковым и орденыр.

И гуашцлэр хьуапсэу ихьаш Нурбий. Зеикуээ кьуажэ дэт курыт еджаплэ №4-нэм и унафэщлэ шылажыи, курыт еджаплэ №1-нэм унафэщлэ и кыуэ-дзэу шышцыти псэемыблэжу и кьарур зрихьэллар а зы хьуапсэрэ - цыхугъэ зыхэлэ шлэблэ кьэгъэтэджынырш. Хэ-кур фылуэ зылагуэ, хабзэрэ адыга-гъэрэ зыхэлэ шлэблэ шлэныр лэп-ктым и шлэныгъэм ирипхырт а цыху шыпкыэм, ар зэщлэ хуэи шхьэклэ куэд илэжыш. Езым и гуашцлэр абы и шап-хьэ нэсш.

Нурбий цыхушхуэш. Нэгъуэщлэ жы-плэ хуэну кышцлэклэныктым. Ин хуэныр и натлэм кьырихьамы, абы зезыгъэлэта шхьэжысэ насып илэш. Тае уигъэлъы-хуэну цыхубэ гуашцлэ, шхьэжысэ пэжт. Езыри егъэджаклуэти, Нурбий зэ-лаллэр фылуэ зыишцыкырт икли ди-лыгырт. Зэгурылуэ зэдэлуэжы зэдэ-псэуа зэхьэжысэтыным шлэблэ дахэ кьашцлэнаш, лэпкымыклэ гуапэу, шлэб-лэмклэ гумызэагъуэ, нэхьышхьэраши, адыгагъэмклэ гумашцлэу.

Бакалавриатыр кьызырызухамклэ тхылэ плыжыкыр слыгъуу кьуажэм сы-шыкыуэжам, згъугуфлэщ жыслэри, Нурбий деж сыдыхьат. Зи нэпсыр кы-тельэда си егъэджаклуэм кьыжыла псалъэр си гум илэш: «Гуашцлэм зэшцлэ-кыуэ илэжыш, абы кыпхуишхуэурашцлэ зыгъэпэжынырш узыгъэпэжынырш». Сит хуэдэ луэху кьуажэм дапщэщи кышцлэжыи, Нурбий и гуашцлэм зэ-шлэжыш илэжыш - и цлэр кьаруэнуш. Жылэм абы хуишцлэр уасэншэщи, и цлэр уахьтыншэ хуэнуш.

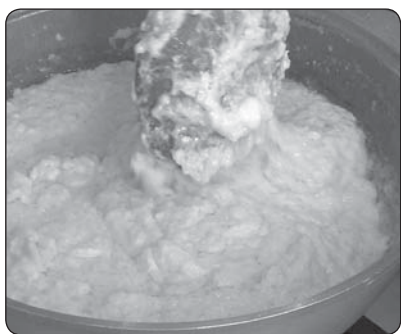
Гуапэу, шабэу, лэфлу дунейм тета нэ-хьыжышцыр псэужамэ, илэс 93-рэ ирикьунут. Атлэм, Нурбий дэ кьытхэ-мытыжыи, абы кышцлэна шлэныным кыуэдыж имылу дунейм зэрытетынур уи флэщ мэхуэ.

ТАБЫШ Мурат,
«Адыгэ псалъэ» газетым и
шлэныгъэ обозреватель.

Жэмыкуэ

Хьыбар

Жьэгу мафлэр ныкыуэзэ-хэжыш. Кылуэ самэу зэтри-тхуэа дэп пщытыр яжыкылэ шлэуфэну хуожэ, нэхушым мафлэщыжыр зэрыпэрилъхьэ-ным хуэдэу. Аршхьэклэ, мэгу-сысэ-мэгупсысэри, пэрылэм-бэр жьэгу кьуагъым кьуелъ-хьэж. Жэмыкуэ ишхыну ныш-хьэбэ хуэдэу куэд шлэуэ игу кьыхьакыым...

КЪОТЭДЖ, сырэжэ кыхьым маклуэри, нышэдибэ шэм кьыт-рилъхьэщыкылауэ аддэ дигъэжыкылауэ шатэпсэ тлэжыр кыдыхэ, йопэмри, а зэрыдэтам хуэдэу дегъэуэж. Зи, игу тхуэжыкылым жей луыи хилъэфа и сабишцыр хину, ар езым и закыуэ ишхыну.

Пэжу, ахэри ныбэ нэщлэ игъэ-гъуэлъхьэжыкылым. Кылуэ; жэ-мыжэ закыуэм кышцышцыр яху-зэригъэзахуэ зэпытш. Мис ныш-хьэбэ ху хьэнтхуэпсым шатэпсэ хэтрэ, кхьуей лыхьэ зырызи те-лэжыу пщыхьэщышхэр яри-гъэщлэш.

«Дыгуэси вэсэмахиуи гъэ-мэжэллэжыш, тхьэ. Атлэ сит ягъэ кыи нышхьэбэризм жэмыкуэ тлэжыкылы шлэуэ си закыуэу

сшхыкыла...» - йогупсыс ар, а игу кьэклэм ириуэжыжырт, зэрызиу-хейжыным хэту. Къедэуэну шлэ-ри хэтит - сабишцымрэ езымрэ... шхьэжысэр дашир кыгъэзэжа-ктым. Езыр махуэ псом кылэхуэ гугъуэм итш, кытратлэхэр и хьэлэу. Мис нобэрэи махуэм уэсыр зытэса нартыхуэпкыэм хэ-таш, и лэакуэитыр псыфыбзэ хуэрэ, пыдииклауэ. Пщэдеи пщэдеймышцыи кыпэплэуэ араш... И шхьэ хуэпсэлъхьэжырт, лэпхуэалэ хуэдиз флэклэ мыхьэ-ш - уан цывынэр кьэгъэлэгуэ, мыгъуэр зи мыгъуа сырэжыым аргуэру маклуэри, шатэр ситми кыдыхэ.

Зы бжэмышх лейуэ кыуэжыш шынэрэ, шыуан лъащлэр шлэ-гъанэ кьудейуэ, шатэ тлэжы ирекы, кьэжыуэлээн зэрышлэ-дзэу, нартыху хьэжыгъэ лэпэтез хуэдэри, жэмыкуэр хьэзыр хуэ-ным пэплэуэ мэтлысыж. Кылуэ а зэдэщысым и напэр апхуэдизклэ мэсри, пщыпщыи шлэзэдызэ шыуанымклэ хуиты плээфы-ктым; кьэхурджыуэ кышцлэу шлэрышцлэу кызышцлэжыуэ адэ-мыдэклэ зызыдэ мафлэ бзий нэгъуэ.

«Игуашцлэклэ быныр хэну си жьэм дэмыхьэиу арат, ауэ пщэдей гуэрым уэсым сыхэту нартыху кыдысчын шыхуейклэ, Алыхьым сыкьелэагъуэ, игу кы-зэбгъэнктым. Итлэ, псом ящ-хьэжыш... кьаруэншэ сыхуэрэ си лэуэ шлэжыш, си сабишхэр дауэ зэрыхуэну, жышцлэри араш», - зэгупсысф кыгъанэркыым фызабэ тхьэмышцлэ, а ишцлэ «шлэщхьым» шхьэуэсыгъуэ кы-хуигъуэтын папщлэ.

Хьэзыр хуэа шыуаныр кыт-рихыжыну шлэблэм, шэм хуэдэу абы зыгуэр кьолэзэри, жьэжым пэрэхуэ, ар зыпхуэа мафлэ бзий нэхьыи нэхьыи нэжы дри-лыпщлэуэ. Кылуэ шыуан цыкылым йоплэ - нэщлэ. Жэмыкуэ лэжыкыуэ цыкылуэнытлэр мо шыуан нэхьэ-жэбжыжыуэ арат, мыдрейм кьэхуэр кыгурылуэу.

ЛЪОСТЭН Музэ.

● Футбол

Гъэ джэгугъуэщлэм пежыуэ

«Спартак-Налшыкым» гъэ джэгугъуэщлэм зыхуи-гъэхьэзырын шлэдыш. Мы махуэхэм командэр шы-лажырт кьалэм шлэ хэщлэплэрш. Абы кьаргъэблэгуэ топджэгу зыбжанэм иджыпсту шыкылэоплэ, я зэфлэжырт кьапщытэу, икли абыхэм ящыш ди командэм хуэжыуэ кьалытэмэ, зэгурылуэныгъэхэр ирашцылэ-нуш.

ЗЭРЫТЦЛЭЩИ, ди шлэлэхэр шлэджэгу етлэуэн дивизи-оным и чемпионатым шышцлэжыну гъатхэпэ мазэм и кьэхэрш икли кыхуээнэжэ зэмань кыгъэсэбэну зэныб-жэжыгъуэ зылушцлэ иригъэжыжыныр мурадхэр ялэш. Ахэр нэхьыбэу цызыхэтыну Минводы пэгъуэнугъуэ топ джэ-гуплэхэрш.

Шышылэм и 27-м «Спартак-Налшык»-р лушцлэнуш «Ала-ние-2»-м. Махуиплэ дэжлэ - шышылэм и 31-м, Есэнтлыгу шлэлу хуэзэнуш Таганрог и «Форте» гупым. Иужькылэ, ма-заем и 6-м, ди командэм Налшык кышцыригъэблэгуэнуш Псыхуабэ и «Мэшыкыуэ-КМВ»-р.

Мазаем и 16-м Кисловодск шылуэ ар дэджэгуныш Наз-рань и «Ангушт» командэм, адэжлэ, Псыхуабэ лэпхуэнуэ абы шылушцлэнуш Ставрополь и «Динамо-Ставрополь»-м. Иужьрей дыдэу налшыкдэсхэр хуэзэнуш Грознем и «Ахьмэт» командэм и шлэлэгуэалэ гупым. Зылушцлэр шлэжыжынуш Кисловодск, мазаем и 25-м.

Мыдэжлэ, фышцлэжыжынуш, командэм кышцлэжыжынуш зэхуэжыжынуш ящыш, ди «Спартак»-м хэжыжыш Белоусов Никитэрэ Мэжыуэ Алимэр, абыхэм ирашцылэ зэгурылуэныгъэхэр и кьалэ зэрынэсэм кыхьэжыш.

ХЬЭЩЫКЫУЕИ Олег.

● Зы уэрэдым и хъыбар

ТЕКИУЖЬ Заретэ.

1882 гъз.

БЖЫХЪЭ РОЗЭ.

Къеху: 1. Щаклуэ. 2. Іэнэ.
3. Хьэмэм. 4. Бгъунж. 5. Епэр.
10. Лъапсэ. 12. Уэрэм. 15.
Пшэклухь. 17. Сабэ. 18. Пшэр.
19. Іулъхьэ. 20. Палъэ.

● Пшыхь

Лэщыгъуэ зи ныбжъ «Адыгэ макъ»

Адыгэ Республикэм кышцэдэкл «Адыгэ макъ» газетыр дунейм кытехьэн зэрыщидзэрэ илэси 100 зэрырикъур 2023 гъэм игъэлэплэщ. Абы теуауэ ирагъэклуэклэ гуфлэгъуэ зэхыгъэхэм я клэуэ зэлушцэт дыгъэгъазэм и иужьрей махуэхэм кызырагъэпэщар.

КЪУЭКЫПІЭМ щыпсэу лэпкхэм я гъуазджэмклэ кэрал музейм и къудамэу Мейкыуапэ дэтым щеклуэклэ пшыхь дахэр. Кэрал лэуушцлэпхэм, жылагъуэ зэгъхэныгъэхэм, хыбарегъащцлэ Ізнатхэм я лыкыуэхэр, шцэджыкылуэхэр, творческэ гупхэр шызэхуэса лэууш кызырагъэпэщар икы иригъэклуэклэщ «Адыгэ макъ» газетым и редактор нэхыщхэм и кыуэдзэ, УФ-м щыхь зилэ и журналист Тау Замирэ. Адыгэ Республикэм и Ізташхьэ Къумпыл Мурат редакцэм кыхуигъэхьа флэхуэс тхылъым псом япэу кьеджаш Замирэ.

«Адыгэ макъым» цыху зэчи-флэ куэд шолажъ. Газетыр лэпкы шцэныгъэм, адыгэ щэнхабзэм увыпэшхуэ шызыубыд кыдэкыгуэуэ сыт шыгъуи шыташ иджыри апхуэдэу кыоклуэклэ. Абы лэпкыым дежклэ мыхьэнэшхуэ илэщ жыпэмэ, ушыуэныкыым. Дяпэклэ, и гуащцэм хэмыщцлэ, нэхьри зиужь зыпты екыуэклэны си гуапэщ, - шыжэлэ Къумпылым и хуэхъум.

Абы и псалъэхэр дыфыгыу кьэпсэлэщ АР-м Лэпкы лэуушхэмклэ, хамэ кэралхэм шыпсэу ди лэпкыгъуэхэм запыщцлэнымрэ хыбарегъащцлэ Ізнатхэмклэ и комитетым и тхэмадэ Шхьэлэхуэу Аскэр. Лэщыгъуэ псо зи ныбжъ газетым и хыбар клэщцлэ кьэлэуыфын хуэдэу зэрыщымытыр, нобэ щылажъэхэм, нэхьапэм лэууш шызыщцлэхэм фыщцлэ ин зэрахуищцыр кыхэщц кьэлсэлэщ Шхьэлэхуэу. Абы кыхыгъэхэщцлэ «Адыгэ макъым» и етуанэ лэщыгъуэм зыужыныгъэрэ ехуэлэныгъуэ куэд кьэхуэлэну зэригуапэр, апхуэдэу комитетым кыбгъэдэкл фыщцлэ тхылъхэр яри-таш Хьутыжъ Нусетэ, Ацу-мыжъ Хьэлым, Ныбэ Анзор, Ан-

сыкыуэ Иринэ сымэ.

Тхылъымпэм тедзауэ кыдэклэ газетым нэмыщцлэ, махуэ кьэс интернетым адыгэбзэклэ, урысыбзэклэ, тыркубзэклэ хыбарыщцлэхэр кьрелъхьэ «Адыгэ макъым». Здынэса ныбжыым кьаруушцлэ кыхылыгъуэ, зэманым деклуу малажъ.

- «Адыгэ макъыр» адыгэ макъ зыщцыр мыбы шылажъэхэм я закъуэкыым. Абы и шылэныгъэр зи фыщцлэр нобэ ди зэлушцлэ кьрихьэлэхэрщ, республикэм шыпсэуэхэрщ, Із шцэйдзэхэрщ. Дэ ди лэжыгъэр цыхуэхэрщ зыхуэгъэзар. Абы кыхыкыуэ, зэманым и ужь зыкыидгъанэркыым, шцэуэ кьэжъ псори ди шцэджыкылуэхэм кьахуэсбэпын хуэдэу ди лэууш зэрыхэтпцэным иужь дитц, - жилаш «Адыгэ макъ» газетым и редактор нэхыщхьэ Мэшлэ-кыуэ Саидэ.

Видеозыпщцлэныгъэ Іэмалхэр кьагъэсбэпу кызызэхуэса-хэм хуэхъу псалъэклэ зыхуагъэзаш КъБР-м и Журналистхэм я зэгъхэныгъэм и тхэмадэ, «Адыгэ псалъэ» газетым и редактор нэхыщхьэ Жыласэ Заурбэч, КъШР-м шытрадзэ «Черкес хэку» газетым и редак-

тор нэхыщхьэ Абидокъуэ Люсанэ, Абхъаз Республикэм и лэпкы газет «Апсны»-м и редактор нэхыщхьэ Анкваб Ахрэ сымэ.

Илэсым и клэм, махуэушхуэр кышыблагъэм, «Адыгэ макъым» зэпеуэ иригъэклуэклэуэ шыташ, «Хэт и псей нэхь дахэ» жилаш. Илэсыщцлэ жыгхэр зыгъувахэм редакцэм сурэт кьрагъэхьри, нэхь дахуэ кьалытар кыхахаш. Теклуэныгъэ кьэзыхьа Делэкъуэ Динарэрэ Шагундокъуэ Даринэрэ кьрагъэблэгъаш зэхыгъэм. Абыхэм тыгъэ хуащцлэ бзылхугъэ Ізпэлэсэ Бэджокъуэ Бэлэ и Ізрыкл адыгэ ныпыр.

Редакцэр зи ужь итыр газетыр тедзэн кыудейкыым. Атлэ жылагъуэ гъащцлэми жиджэру хэтц. АР-м шылажъ Адыгэ Хасэм и гъусэу блэклэ илэсым хьэщцлэщ зэлушцлэхэр зэхашаш, апхуэдэу жану долажъ АР-м и Бзылхугъэхэм я зэгъхэныгъэм. Адыгэ Хасэм и тхэмадэ Лымыщкыуэ Рэмэзанрэ Бзылхугъэхэм я зэгъхэныгъэм и гуащц Вэрокуэ Хьэли-мэтрэ гуапэу ехуэхъуаш лэпкы газетым и редакцэм.

Апхуэдэу гуапэу «Адыгэ ма-

кыым» кыхуэушхуэ Адыгей телевиденэм и лэжыаклуэхэр. Газетым и цлэр зытет футболкхэр зыщыгъ журналистхэр чэзууэ кьеджаш абы и махуэушхуэ теуауэ Адыгэ Республикэм щыхь зилэ и журналист Тлэш Светлана итха усэм. Кыжылапхьэщ Адыгэ телерадиокомпанимрэ «Адыгэ макъымрэ» быдэу зэрызэпыщцлэр, зэрызэдэлажъэр. Редакцэм шылажъэхэм я лэуу телевиденэм шыдагъэкыуэ, тележурналистхэм и тхыгъэ гъэщцлэгъуэнхэр редакцэм кыхуахуэ апхуэдэщ. Ублэмэ я лэжыаклуэхэмклэ шызэхуауэ куэдэрэщ.

Пшыкыым кьрихьэлэплат республикэ гимназиэм и егъэджаклуэхэр. Абыхэм нэрылагуэ кьащцлэ «Адыгэ макъым» зэреджэр. Газетым пщэрылуэ зыхуигъуэуыжхэм ящыщц дяпэклэ абы шылэжъ-нухэр кыхыгъуэны, гъэхьэ-зырыныр. Мисабы илэныкыуэ-клэ журналистхэр еджаплэхэм япыщцлэщ. Республикэм и районхэм зэлушцлэхэр щрегъэ-кыуэклэ, «Адыгэ макъым» лэуу шызыщцлэхэр ныбжыщцлэхэм йопсалэ. Адыгэбзэмклэ тхэ кьахэклэмэ, я гуапэу дэлэжъ-нуш, дэлэпыкыуэны, трагъэгъушхуэныш икыи школым зэрыщцлэсым хуэдэу яхуэтхэ зэрыхуушхуэ гуагъауэ.

Пшыкыуэ ягъэдэхэщ «Ошад», «Синдикэ» кьэфаклуэ гупхэм, Хуэран Азэ, Нэгъуей Заур сымэ уэрэд жалаш. Хуэран Ізэ «Адыгэ макъым» и дамыгъэр дыщэ Іуданэклэ шыхэдыклэ илэсыщцлэ шарыр редакцэм тыгъэ хуищцлэщ.

КъуэкыпІэм шыпсэу лэпкы-хэм я гъуазджэмклэ кэрал музейм и къудамэу Мейкыуапэ дэтым и унафэщцлэ Щауэпцлэ-кыуэ Іэминат «Адыгэ макъыр» илэсыщцлэ зэрырыкыуэм теуауэ зыужыгъэр дахуэ кызырэы-щцлэуэхэр жилаш икыи лэпкыым дежклэ мыхьэнэ ин зилэ газетыр лээ быдэ тету етуанэ лэщыгъуэм зэрыхыгъэр кы-хыгъэхэщ.

Газетым шылажъ пщашэхэм Бэджокъуэ Белэ ида фащэхэр ящыгъуэ утыкум кыхыгъэр, пшыкыуэ удж дахэклэ зэхуа-щцлэжаш.

НЭЩЦПЫДЖЭ Замирэ.

«Теклуэныгъэ Иным и лыхъужьхэр»

«Теклуэныгъэ Иным и лы-хъужьхэр-2024» литературэ зэ-пеуэм ирагъэблагъэ абы хэты-ну, зи зэфлэклэ еплъыжыну хуей дэтхэнэри. Мы гъэм ар иджы еплэцанэу щеклуэклэныуш Уры-сейм. Зэпеуэм ебгъэхь хъунуш Хэку зауэушхуэ теуауэ литера-турэ тхыгъэхэр (рассказхэр, эс-сехэр, усэхэр), уэрэдхэр, сурэт-хэр. Ар кызырагъэпэщцлэ Урысейм и Тхаклуэхэм я зэ-гъхэныгъэм, УФ-м Зыхуэмэ-жыныгъэмклэ, Шхьахэбзэмклэ, Егъэджэныгъэмклэ и министр-ствэхэм, Урысей кэрал библи-отекэм, «Не секретно» тхылъ тедзэлэпэм.

Лэуушхуэ и мурад нэхыщхьэщцлэ Хэку зауэушхуэ и лыхъужьхэм я фэеплэушхуэныр, шцэблэр хэкупсэу кьагъэхуэныр, ди лы-хъужьхэр шцалэгъуалэм егъэ-щцлэуныр, хахуагъэ кызы-рымыкыуэ кышцагъэлэгъуэ зэ-маным теуауэ тхыдэ на-пэкуэщцлэхэм цыхуэхэр иджыри зэ иригъэплэгъэжыныр.

Зэпеуэр зэреклуэклэныуш цы-клэм теуауэ хыбарым ущеплэ хъунуш «Герои Великой Победы 2024» <http://героивеликойпобеды.рф> сайт. Вконтакте <http://героивеликойпобеды.рф>, <https://vk.com/gvp2017-m>.

ГЪУЭТ Синэ.

Ислэмейдэсхэр зыщыгуфлэклэ

Бахъсэн шыналгъэм и адми-нистрацэм и пресс-лэуушцлэ-лэпэм иджыблагъэ кызыри-тамклэ, Ислэмей кыуажэм дэт Шхьахэбзэмклэ унэм ехь-элла зэгъэпэщыжыныгъэ лэ-жыгъэхэр кьанэ шымылэу зэфлагъэклэщ.

1957 ГЪЭМ яхуауэ шыта унэр жыы дыдэ хуэри, 2010 гъэм зэхуащцлэу шыташ абы ушы-лэжъэнэ, нэгъуыужь лэуушхэр щегъээклуэклэныу шынагуэ зэрыхуам кыхыкыуэ.

Зэгъэпэщыжыныгъэ лэжы-гъэхэм хуыбдыуэ зэрахуэуэклэ унэм екыуэлэ бжыамийхэр, ток клэпсэхэр, унащхьэр, апхуэдэу и Іуплэпалэр кьагъэщцлэ-жаш, абы кьедза утыкум ас-фалыт тралъхьаш, шцыхьэплэм плиткэщцлэ иралъхьаш, тетлыс-хьэплэхэмрэ пхьэнкыи идзы-плэхэмрэ бжэлупэм шагъэууаш, уэздэгъэхэр падзаш, цыхуэхэр шызэхуэс хабзэ пэным шэнти-уэу 360-рэ шцлагъэууаш.

Шцэрыщцлэу кызырагъэпэ-щыжа Шхьахэбзэмклэ унэм кьа-фэхэм, макъамэм, сурэт шы-ным зыщыхуэбгъасэ хъунуш. Шыналгъэм кышыдаш лэуу-гъуэушхуэхэри щегъээкынкыи мыр зыхуэныкыуэ шылэкыым. Араши, кыуажэдэсхэм ябгъэ-дэлэ зэчыхэм зрагъэуужыну, езым загъэпсэхуэну Іэмал ягъуэ-тыжаш.

Лэжыгъэхэр ирагъээклуэклэщ «Шхьахэбзэ» лэпкы пэхуэщцлэ ипкы итклэ. Теплэафлэ хъуа Шхьахэбзэмклэ унэр кызылу-жыным ехьэлэ гуфлэгъуэ зэхыгъэ мазаем ирагъэклуэклэ-ну я мурадщ.

ХЪЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

Редактор нэхыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымклэ Къэбэрдей-Балъкъэр шыналгъэ лэуу-шцлэпэм ПИ № ТУ07-00117-м шцэту ят-хаш.

Зы илэсым газетыр 156-рэ кыдодк. (12+)

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхыщхьэм, секретарым – 42-56-19; унафэщцлэ-реда-торхэм – 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым – 42-22-82; секретариатом – 42-22-66

Индексир П 5894 • Тиражыр 1.474 • Заказыр №152

ДИ ХЭЩЦАПІЭР
360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республи-кэ, Налшык кьалэ, Лениным и цлэр зезыхьэ уэрам, 5, ебгуанэ - еплэцанэ кьатхэр.

Газетым Із шытрадзар сыхьэт 18.00-рщ.

«Издательство «Южный регион»
ООО-м шытрадзаш.
357600, Ставрополь край,
Ессентыгу кьалэ, Никольскэ уэрам, 5-А